

UCHWAŁA NR XX/113/2025
RADY GMINY RUDA MALENIECKA

z dnia 16 grudnia 2025 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2026.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1153) oraz art. 4¹ ust. 1, 2, 2a, 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1, 2, 2a i 2b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn.zm.) **Rada Gminy Ruda Maleniecka uchwala co następuje:**

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2026, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ruda Maleniecka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Piotr Tarasiński

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2026

Spis treści

Wstęp

I. Wyjaśnienie podstawowych pojęć oraz zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych	4
II. Podstawy prawne programu.....	8
III. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w tym uzależnień w Gminie Ruda Maleniecka.....	8
IV. Cele programu.....	80
V. Źródła finansowania programu.....	88
VI. Monitorowanie programu.....	88

Wstęp

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu są również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne stanowią wyzwania cywilizacyjne o zasięgu globalnym. Powodują stały wzrost problemów społecznych, stwarzają zagrożenia i obniżają ogólny poziom zdrowia społeczeństwa. Powiązane z nimi są m.in. problemy przemocy w rodzinie, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Problematyka uzależnienia nie ogranicza się jedynie do samego faktu uzależnienia bądź zagrożenia uzależnieniem. To problem, który zaburza całość funkcjonowania danej rodziny. Organizując pomoc należy mieć na uwadze zarówno osoby uzależnione jak i członków rodziny, którzy zmagają się z uzależnieniem bliskiej osoby. Koniecznym jest, aby wszelkie działania profilaktyczne w dalszym ciągu były kierowane do dzieci i młodzieży, którzy w okresie dorastania mogą być szczególnie podatni na negatywne wpływy otoczenia. Należy również zauważyć, że deficyty jednej grupy społecznej, zakłócają funkcjonowanie całej społeczności lokalnej. Konieczne jest zatem traktowanie problemu alkoholizmu, narkomanii uzależnień behawioralnych w kontekście szeroko pojętej polityki społecznej.

Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom należy do istotnych działań podejmowanych przez gminy. Aby w pełni zadbać o prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży poszukuje się nowych rozwiązań z dziedziny profilaktyki uzależnień. Szczególną uwagę zwraca się na osoby podatne na wpływy grupy rówieśniczej, osoby wykluczone społecznie czy nawet mające problemy z nauką szkolną. Wszelkie stresujące sytuacje sprzyjają bowiem uzależnieniu.

Aby zapobiec uzależnieniom behawioralnym, rosnącemu zainteresowaniu alkoholem, dopalaczami i substancjami psychoaktywnymi, należy zaproponować wiele atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego, należy położyć większy nacisk na rozwój pasji i zainteresowań, należy zadbać o odporność

psychiczną młodego człowieka, pomagając mu zrozumieć siebie i otaczający świat. Konieczne jest także prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych. Podejmowanie różnorodnych działań sprzyja poprawie jakości życia, zarówno pojedynczych jednostek, jak i całej społeczności lokalnej.

I. Wyjaśnienie podstawowych pojęć oraz zjawiska uzależnienia od alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych

„**Uzależnienia** - medyczne zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy). Motywem skłaniającym do rozpoczęcia przyjmowania środków uzależniających jest ich działanie: rozluźniające (uspokajające, nasenne, przeciwbólowe), stymulujące (aktywizujące, dopingujące, poprawiające samopoczucie, podwyższające intensywność przeżywania, zmniejszające łaknienie), halucynogenne (zmieniające intensywność spostrzegania i myślenia lub zniekształcające je, zmieniające stan świadomości). Rozwój uzależnienia jest zależny od wielu czynników, m.in. od specyficznych właściwości substancji uzależniającej, fizjologicznych właściwości organizmu (warunkujących szybkość powstawania uzależnienia), cech osobowości sprzyjających działaniu substancji uzależniającej (bierność, niesamodzielność) i czynników środowiskowych ułatwiających kontakt z takimi substancjami (słabość więzi rodzinnych, brak perspektyw życiowych, presja grup subkulturowych, pochopne zastosowanie leku). Leczenie jest długotrwałe i trudne, wymaga wytrwałości ze strony uzależnionych i leczących. Liczne programy leczniczo-rehabilitacyjne są dostosowane do typu i faz rozwoju uzależnienia, zwykle obejmują okresy: detoksykacji (eliminowanie objawów odtrucia i abstynencyjnych), reorientacji (budowanie motywacji do leczenia), rehabilitacji (uczenie się nowych wzorców życia bez środków uzależniających).”

1. Problem alkoholowy:

„**Alkohol** jest jednym z najczęściej przyjmowanych środków uzależniających na świecie. W Polsce głównym środkiem uzależniającym jest alkohol etylowy (alkoholizm).

Choroba alkoholowa - to przewlekła, nieuleczalna choroba wywołana uzależnieniem od alkoholu, przebiegająca z nawrotami. Jej konsekwencje zdrowotne dotyczą nie tylko samego chorego, ale

również i jego najbliższych, co wyraźnie ją różni od innych chorób przewlekłych. Nadużywanie alkoholu prowadzi do wielu negatywnych skutków zdrowotnych oraz społecznych. Skutkiem zdrowotnym może być nieprawidłowe funkcjonowanie wątroby, np. rozwój stłuszczenia wątroby, czy też marskość, a uszkodzenie organu jest nieodwracalne, (można je spowolnić lub zatrzymać, podejmując odpowiednie leczenie). Częste upijanie się ma wpływ również na układ krążenia oraz system nerwowy, gdyż może prowadzić do: uszkodzeń komórek nerwowych, udaru mózgu, otępienia, zaburzeń w pracy mięśnia sercowego, choroby wieńcowej, zawału serca, nadciśnienia tętniczego krwi. Wzrasta również ryzyko wystąpienia zaburzeń hormonalnych, chorób immunologicznych oraz nowotworów (w szczególności przełyku, krtani, gardła, języka oraz jelita grubego). Skutki alkoholizmu można także zaobserwować w wielu innych sferach, zwłaszcza rodzinnej, zawodowej oraz społecznej.

2. Narkotyk:

w języku potocznym jest określany wymiennie jako substancja psychoaktywna ,środek odurzający, używka. W psychologii aktualnie obowiązującym nazewnictwem jest substancja psychoaktywna. W medycynie „narkotykami” określa się te substancje, które działają m.in. przeciwbólowo poprzez określone receptory mózgowie (opiodowe). Z kolei pojęcie narkomanii wywodzi się od słowa „narcos” co oznacza odurzenie, senność, uśpienie.

Substancje psychoaktywne:

- wpływają na centralny układ nerwowy
 - przyjmowane są w celu doznania przyjemności, zmiany świadomości, uzyskania określonego nastroju, przeżycia ekstremalnych doznań
 - wpływają na organizm człowieka powodując w różnym stopniu zmiany psychiczne(np. euforię, zmieniony odbiór rzeczywistości, iluzje, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. wzrost ciśnienia krwi, przyspieszenie tętna, pobudzenie)
 - przewlekle przyjmowane mogą prowadzić do uzależnienia, które często nazywane też jest narkomanią czy toksykomanią
 - często, szczególnie w publikacjach popularnych są dzielone na tzw. narkotyki miękkie (jako bezpieczne, mało szkodliwe) oraz twarde (niebezpieczne, groźne).
- za „narkotyk miękką” uznawana jest np. marihuana. Określenia te są mylące, nieprawdziwe, dają złudne poczucie bezpieczeństwa np. przy stosowaniu marihuany.”

Narkomania- stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich. Objawy uzależnienia od narkotyków, w zależności od zażywanej substancji psychoaktywnej, mogą być nieco inne. Symptodem świadczącym o zażywaniu narkotyków może być zmiana sposobu bycia, środowiska, stylu ubierania się. Osoby uzależnione często oddalają się od przyjaciół i rodziny, mają problemy w kontaktach z otoczeniem, stają się drażliwe, nerwowe, zaniedbują codzienne obowiązki (szkolne, zawodowe, domowe). Podstawowym objawem uzależnienia jest niekontrolowany przymus sięgania po substancje odurzające (psychoaktywne). Uzależniony traci kontrolę nad przyjmowanymi narkotykami, mimo starań nie jest w stanie utrzymać abstynencji. Narkomania prowadzi do wielu szkód zdrowotnych (psychicznych i fizycznych) oraz społecznych. Zażywanie narkotyków zaburza funkcjonowanie poszczególnych narządów w ludzkim organizmie. Środki psychoaktywne zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia udaru mózgu, zawału serca, spadku odporności, uszkodzenia wątroby, nerek, a także powstania zakrzepów w żyłach. Narkomanii mają również problem z obniżeniem płodności oraz spadkiem libido. Osoby przyjmujące narkotyki dożylnie są też bardziej narażone na zarażenie groźnymi chorobami jak WZW typu C oraz wirus HIV. Zazwyczaj uzależnienie od narkotyków widać w wygłodzie. Osoby uzależnione są osłabione, blade oraz tracą nawadze. Często też występuje u nich przewlekły katar, kaszel oraz krwawienia z nosa. Narkotyki nie pozostają bez wpływu na sferę psychiczną. Środki psychoaktywne mogą powodować zaburzenia osobowości, stany lękowe, a nawet depresję. Narkomanii mogą towarzyszyć również zaburzenia pamięci, nerwice, ostra lub przewlekła psychoza, a także zaburzenia o charakterze seksualnym. W zależności od rodzaju przyjmowanych środków może się pojawić nadmierne pobudzenie, agresja i drażliwość, jak i apatia bądź przygnębienie. Dodatkowo osoby używające narkotyków często popadają w konflikty z prawem. Karalne jest nie tylko rozprowadzanie narkotyków czy ich produkcja, ale też ich posiadanie. Ponadto głód narkotykowy często popycha osoby uzależnione do kradzieży i innych przestępstw. Narkotyki zmieniają ludzi. Tracą oni zdolność do samodzielnego funkcjonowania, zaniedbują obowiązki. Często dochodzi do zaburzenia lub całkowitego zerwania więzi rodzinnych czy bezrobocia

3. Uzależnienie behawioralne:

(czynnościowe) – zespół objawów związanych z utrwalonym, wielokrotnym powtarzaniem określonej czynności (lub grupy czynności) w celu uzyskania takich stanów emocjonalnych jak

str. 6

przyjemność.

Przykłady uzależnień behawioralnych: patologiczny hazard, uzależnienie od komputera/sieci internetowej, pracoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, uzależnienie od telefonu komórkowego, kompulsywne objadanie się. Przykładowe objawy mogące świadczyć o uzależnieniu behawioralnym od hazardu:

- wydawanie coraz większej ilości pieniędzy na hazard - potrzeba gry, aby osiągnąć pożądany poziom podniecenia
- trudności w ograniczaniu lub rzucaniu hazardu
- uczucie niepokoju lub irytacji podczas próby ograniczenia lub rzucenia grania
- uporczywe, częste myśli o hazardzie takie jak planowanie zakładów, myślenie o wcześniejszych doświadczeniach z hazardem i opracowywanie strategii, jak zdobyć więcej pieniędzy na grę
- powrót do hazardu w sytuacji przygnębienia
- kontynuowanie hazardu nawet po utracie pieniędzy przy próbie wyjścia na tzw. „zero”
- ponoszenie konsekwencji finansowych lub społecznych w wyniku uprawiania hazardu. Uzależnienia behawioralne, w zależności od rodzaju, prowadzą do poważnych konsekwencji zarówno psychicznych, fizycznych jak społecznych. Leczenie ich polega na:
 - psychoterapii uzależnień tj. procesie, w którym uczestniczy grupa specjalistów, którego celem jest m.in. uświadomienie sobie przez osobę uzależnioną mechanizmów chorobowych, zmiana destrukcyjnych nawyków, nauka konstruktywnych sposobów radzenia sobie z emocjami
 - uczestnictwie osoby uzależnionej w grupie samopomocowej (np. Anonimowi Jedzeniolicy, Anonimowi Hazardziści)
 - farmakoterapii, która może mieć swoje zastosowanie w sytuacjach, kiedy nasilenie objawów u pacjenta w sposób znaczny utrudnia mu uczestnictwo w w/w formach leczenia. Stanowi środek doraźny, wspierający proces terapii.

II. Podstawy prawne programu.

Gminny **Program** wpisuje się w zapisy aktów prawnych i innych programów krajowych ze szczególnym uwzględnieniem założeń Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 r. Akty prawne na których opiera się niniejszy **Program** to:

- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn.zm.)
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku (t.j. Dz.U. 2024 r. 1673)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153).

III. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w tym uzależnień w Gminie Ruda Maleniecka.

Diagnoza problemu uzależnień w Gminie Ruda Maleniecka stanowi kluczowy element w rozpoznawaniu oraz przeciwdziałaniu problemom dotyczącym zarówno dorosłych mieszkańców, jak i dzieci oraz młodzież. W obliczu szybko zmieniających się realiów społeczno-kulturowych lokalna społeczność mierzy się z wyzwaniami, które wymagają systemowego podejścia i szczególnej troski. Niniejsze opracowanie to kompleksowa analiza skali oraz charakteru problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze), uzależnieniami behawioralnymi oraz zjawiskami towarzyszącymi, takimi jak przemoc domowa czy cyberprzemoc.

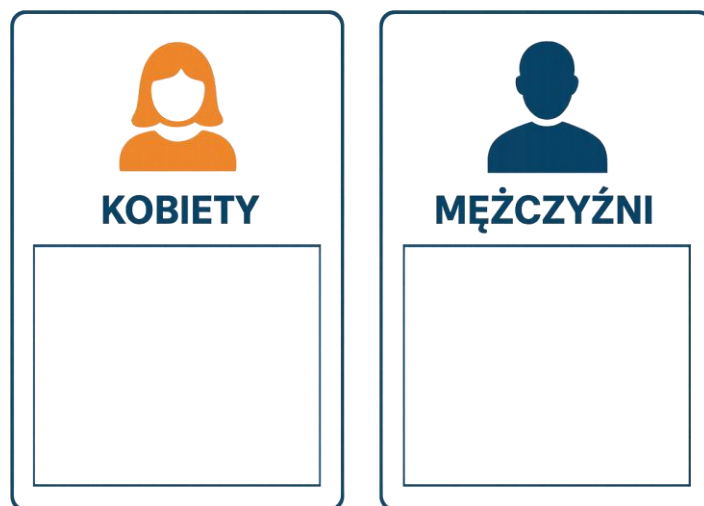
Podstawowym zadaniem diagnozy jest dostarczenie wiarygodnych danych, które umożliwią skuteczne planowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających osoby oraz rodziny zmagające się z problemami uzależnień. Analiza wyników badań ankietowych, połączona z przeglądem statystyk, pozwala lepiej uchwycić potrzeby mieszkańców i wskazać te obszary, w których interwencja jest najbardziej pilna.

Gmina Ruda Maleniecka jako odpowiedzialny samorząd, przyjmuje podejście całościowe do problematyki uzależnień, angażując instytucje oraz dostępne zasoby w budowanie zdrowego, świadomego i odpornego społeczeństwa. Dokument ten wyznacza fundament do tworzenia programów i strategii, które nie tylko ograniczają ryzyko uzależnień, ale również wspierają zdrowy styl życia i rozwój lokalnej wspólnoty.

Raport prezentuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w trzecim kwartale 2025 roku. Obejmuje on najważniejsze zagadnienia związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, narkotyków i dopalaczy, uzależnieniami behawioralnymi oraz postawami społecznymi wobec tych zjawisk. Dane uzyskano w ramach anonimowych badań ankietowych zrealizowanych w Gminie Ruda Maleniecka wśród trzech grup: dorosłych mieszkańców, pracowników instytucjonalnych oraz dzieci i młodzieży szkolnej.

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Ruda Maleniecka**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział **50** mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka (90% kobiet i 10% mężczyzn) co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji gminy. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

PLEĆ BADANYCH MIESZKAŃCÓW

45

5

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka.

OCENA WAŻNOŚCI LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH PRZEZ BADANYCH MIESZKAŃCÓW				
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	20%	40%	40%	0%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie)	10%	80%	0%	10%

od Internetu, nowoczesne technologie)				
Uzależnienie od alkoholu	60%	40%	0%	0%
Bezrobocie	60%	30%	10%	0%
Bieda, ubóstwo	20%	30%	40%	10%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	10%	10%	70%	10%
Przestępczość	10%	0%	80%	10%
Cyberprzemoc	10%	40%	50%	0%
Przemoc domowa	20%	40%	30%	10%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	10%	20%	60%	10%
Uzależnienie od papierosów	50%	50%	0%	0%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: **uzależnienie od alkoholu (100%), uzależnienia od papierosów (100%) oraz uzależnienia behawioralne (90%), a także bezrobocie (90%).**

Poprosiliśmy również mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	50%	30%	10%	0%	10%
Narkomania	0%	0%	60%	20%	20%

Nikotynizm	60%	30%	0%	0%	10%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	0%	20%	40%	10%	30%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	0%	30%	30%	20%	20%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	10%	40%	30%	0%	20%
Uzależnienie od hazardu	0%	0%	30%	40%	30%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzeniowy holizm)	0%	10%	40%	20%	30%

Ankietowani mieszkańcy Gminy Ruda Maleniecka uznali, że z zaproponowanych w tabeli zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi¹ w ich środowisku są: **nikotynizm (90%), alkoholizm (80%) oraz sieciholizm (50%)**.

PRZEMOC DOMOWA

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku

¹ Suma odpowiedzi: bardzo powszechne i dość powszechne.

prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to:

- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,

- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie, osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa

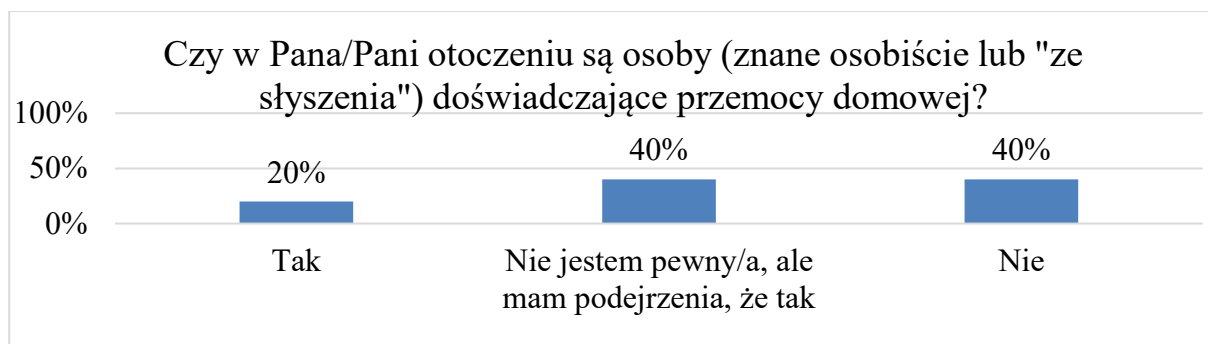
Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

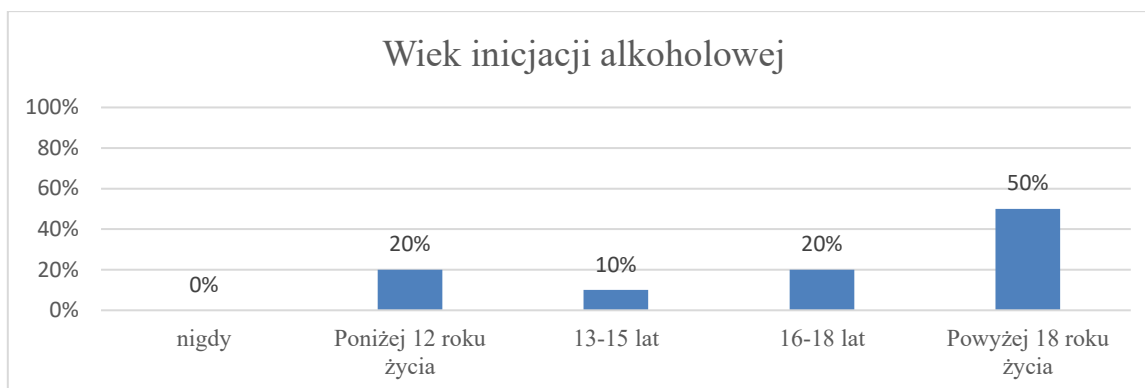
Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka 20% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy domowej, a 40% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

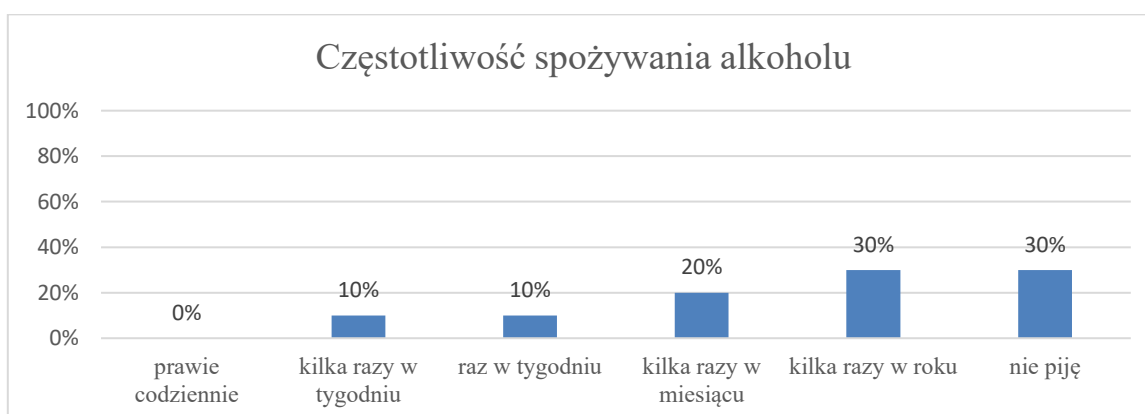
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka na temat alkoholu w szczególności ich opinie dotyczące spożywania alkoholu w różnych sytuacjach życiowych, akceptacji społecznej dla picia alkoholu, świadomości skutków zdrowotnych i społecznych związanych z nadużywaniem, a także wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku problemów alkoholowych.

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **50% z dorosłych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 20% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. a 30% na wiek poniżej 15 lat.

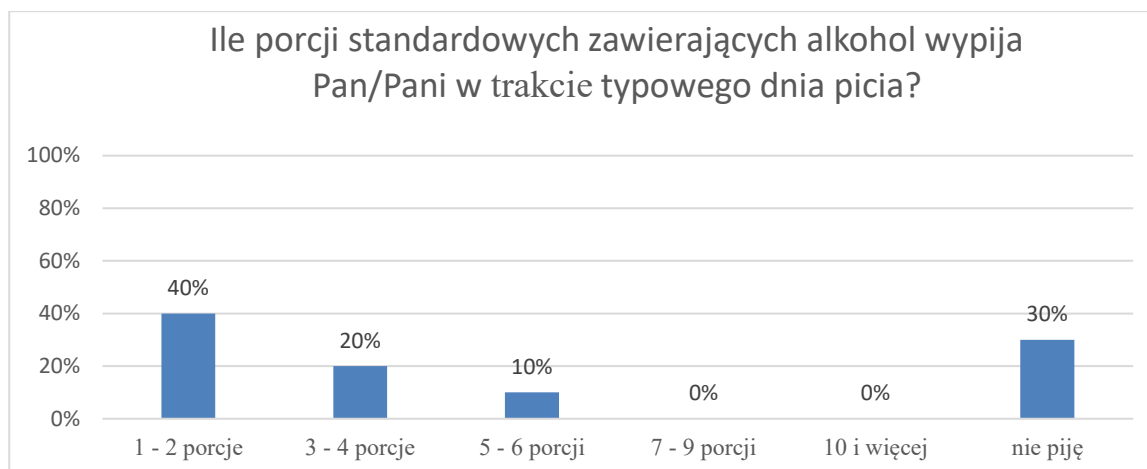

Kolejną badaną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (30%)**. Kolejno 20% osób przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu, 10% raz w tygodniu, 10% kilka razy w tygodniu. 30% z respondentów wskazało, że są abstynentami.

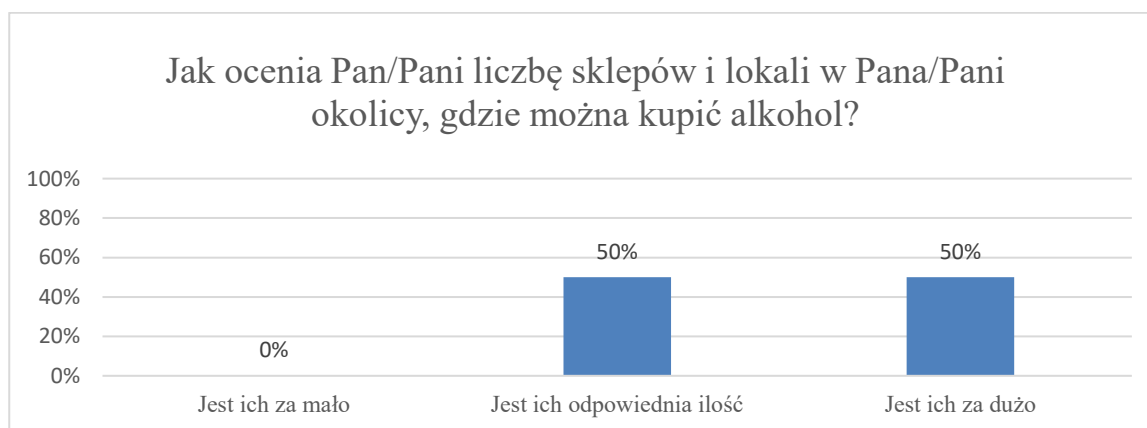

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani mieszkańcy Gminy Ruda Maleniecka najczęściej deklarowali, że w trakcie typowego dnia picia spożywają od 1 do 2 porcji standardowych alkoholu (40%) lub 3–4 porcje (20%). Kolejna grupa (10%) przyznała, że wypija jednorazowo od 5 do 6 porcji alkoholu. Warto zaznaczyć, że 30% badanych zadeklarowało, że w ogóle nie spożywa alkoholu.

Nikt z badanych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka nie uważa, że w okolicy znajduje się mała liczba punktów, w których można kupić alkohol, a dla 50% ankietowanych takich miejsc jest odpowiednia ilość. 50% uważa, że takich miejsc jest za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród

dorosłej społeczności Gminy Ruda Maleniecka, ponieważ **łącznie 100% mieszkańców nie zgodziło się z tym twierdzeniem.**

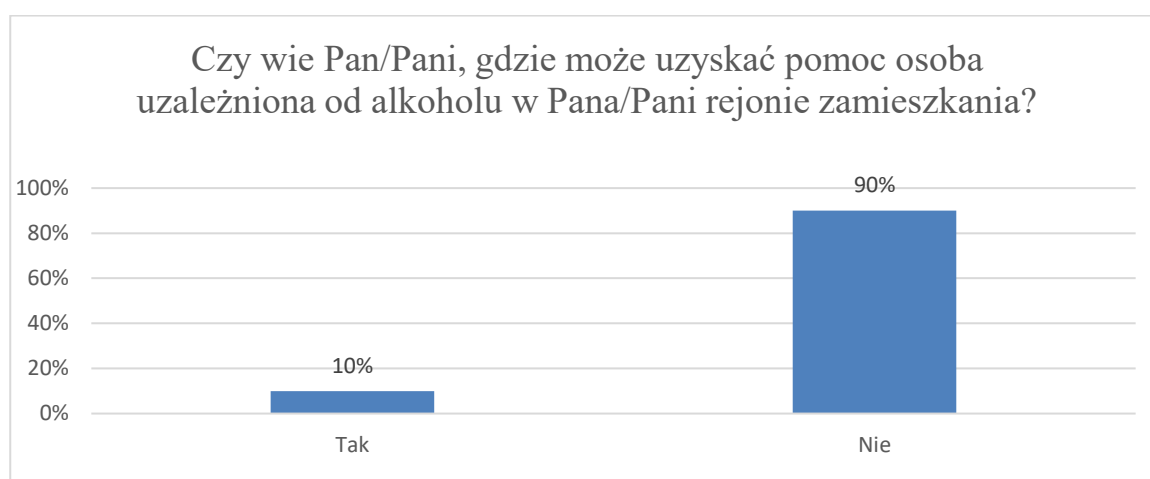
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 90% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **70% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 50% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

100% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 100% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Natomiast 100% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	0%	0%	10%	90%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	40%	50%	10%	0%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	50%	20%	20%	10%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	20%	30%	40%	10%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	0%	30%	70%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	0%	100%

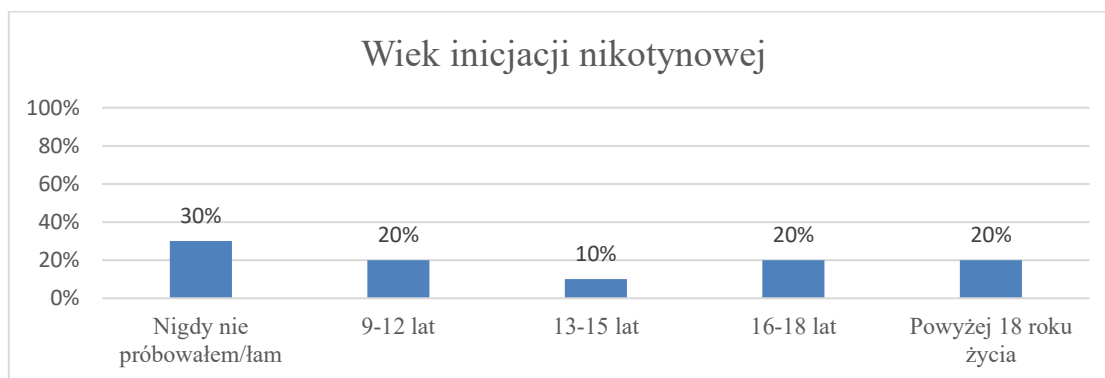
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	0%	100%
--	----	----	----	------

Zapytaliśmy również mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **90% badanych odpowiedziało, że nie posiada takiej wiedzy**. Świadczy to o niskiej świadomości mieszkańców gminy na temat takich miejsc.

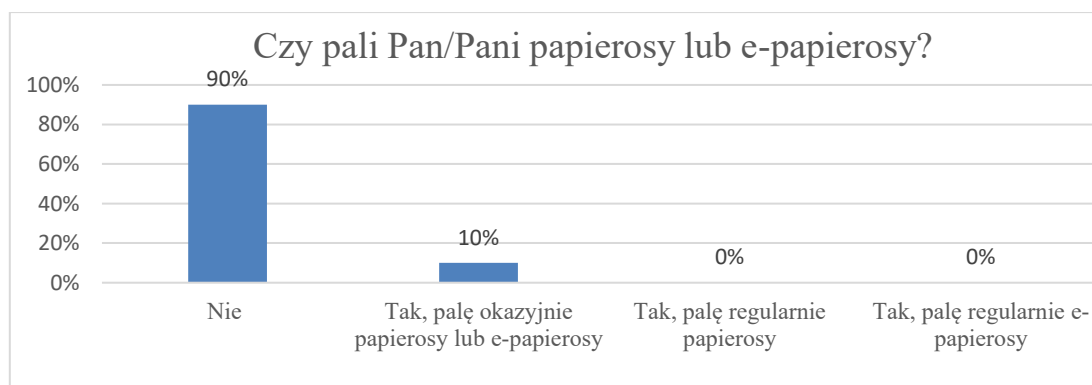

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszym zagadnieniem analizowanym w tej części badania był **wiek inicjacji nikotynowej** wśród dorosłych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka. Z przeprowadzonych badań wynika, że 20% respondentów po raz pierwszy sięgnęła po papierosa w wieku 16–18 lat, a więc w okresie adolescencji, który jest szczególnie podatny na eksperymentowanie z używkami. Kolejna grupa, stanowiąca 20% badanych, deklaruje, że pierwszy kontakt z wyrobami tytoniowymi miała powyżej 18 lat. Natomiast 30% ankietowanych wskazało wiek poniżej 15 roku życia. Z kolei 30% ankietowanych zadeklarowało, że nigdy nie paliło papierosów ani innych wyrobów nikotynowych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że **90%** mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka nie pali żadnych wyrobów tytoniowych, w tym papierosów tradycyjnych ani elektronicznych. Kolejna grupa – 10% respondentów – przyznaje, że pali papierosy lub e-papierosy okazjonalnie.

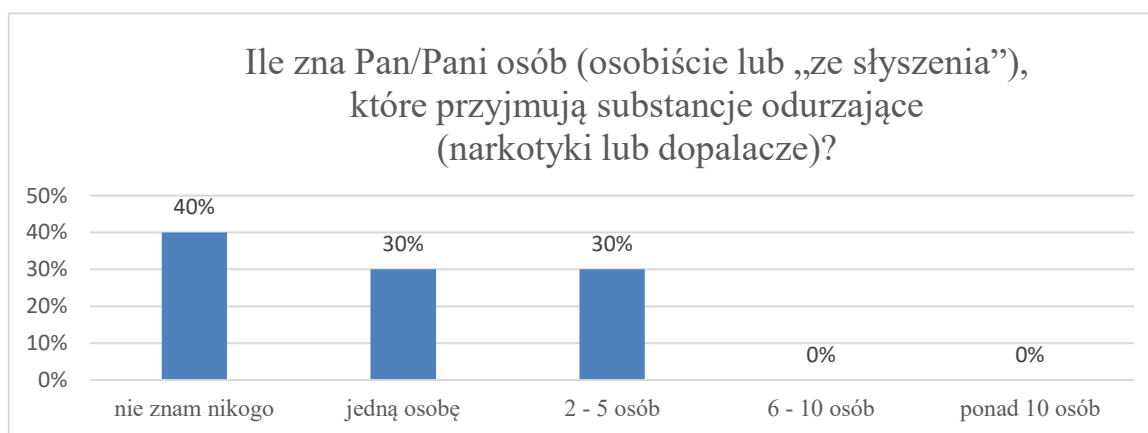

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

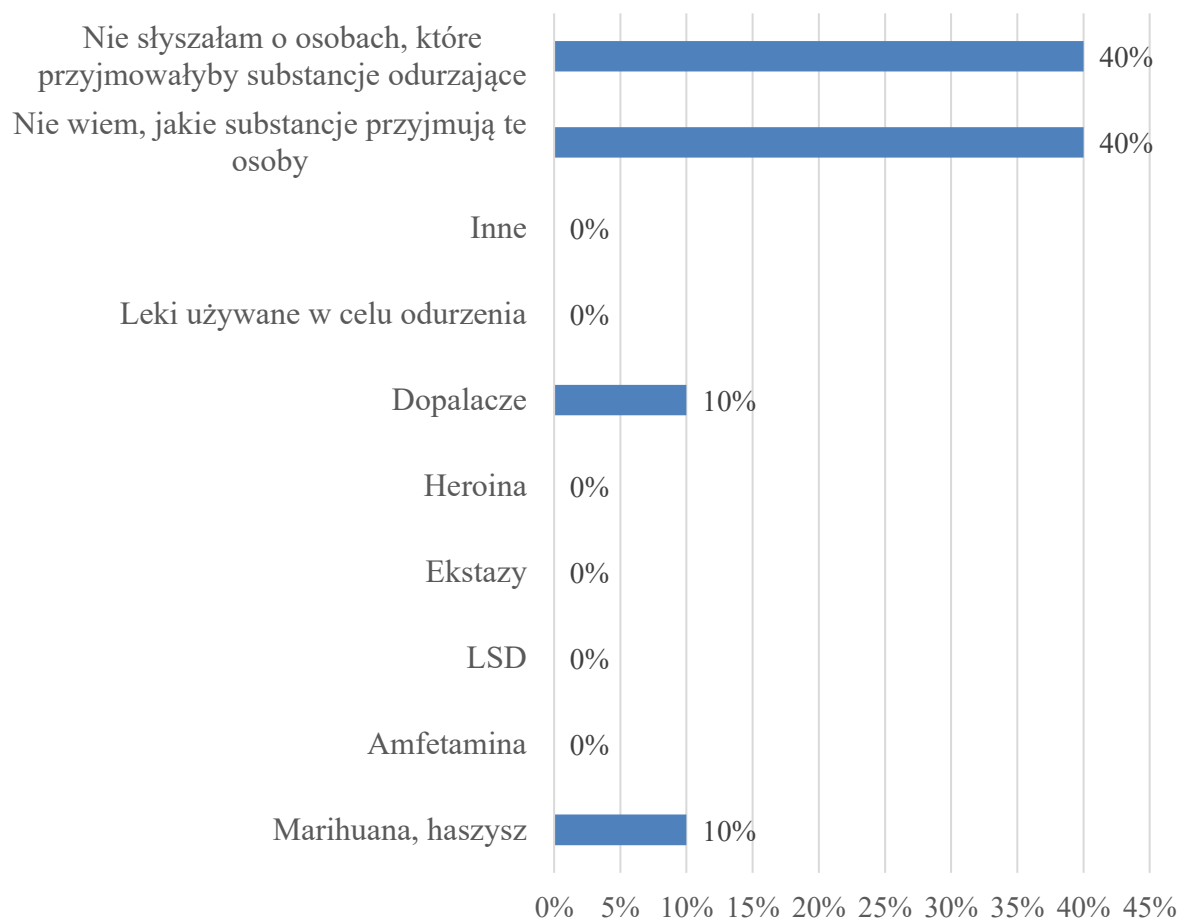
Kolejną część badania postaw mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

60% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 40% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się marihuana i haszysz oraz dopalacze.

100% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Jakie substancje odurzające są najczęściej
przyjmowane przez osoby, które znasz?
(pytanie wielokrotnego wyboru)

UZAŁĘŻNIENIA BEHAWIORALNE - UZAŁĘŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

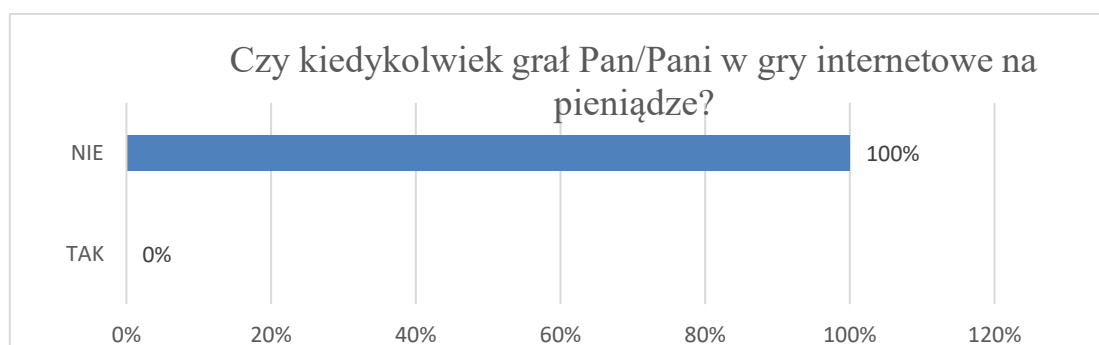
W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.²

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z

² www.salusprodomo.pl

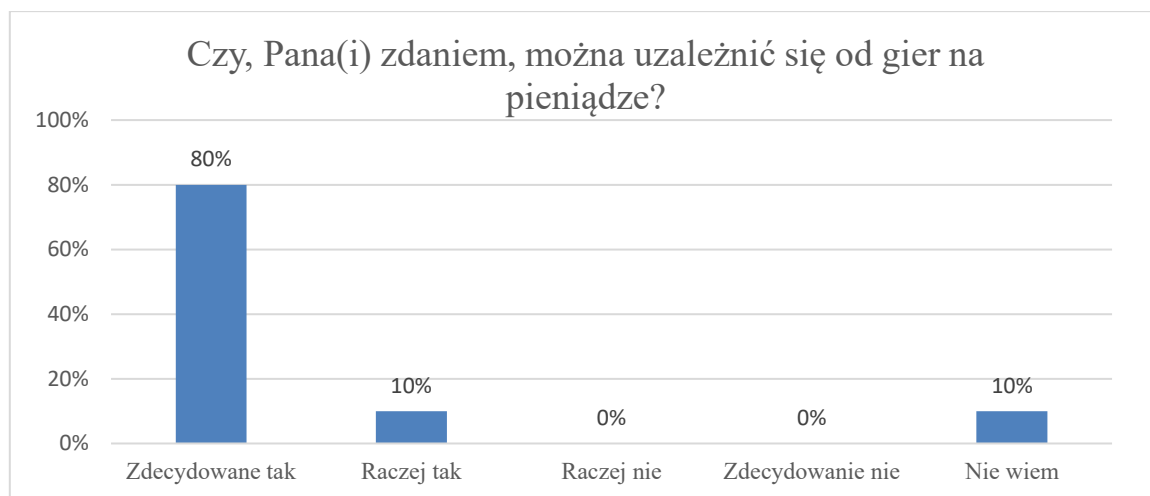
gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **100% dorosłych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka deklaruje, że nigdy nie grało w gry internetowe, gdzie można wygrać pieniądze.**

90% ankietowanych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka uważa, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić – w tym 80% wyraziło tę opinię w sposób stanowczy, wybierając odpowiedź „zdecydowanie tak”, a kolejne 10% – „raczej tak”. Natomiast 10% respondentów nie ma zdania na ten temat.

Wyniki te wskazują na wysoki poziom świadomości społecznej dotyczący ryzyka uzależnienia od hazardu. Mieszkańcy dostrzegają, że gry na pieniądze mogą prowadzić do poważnych konsekwencji finansowych, emocjonalnych i społecznych. Świadczy to o rosnącej wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zachowań ryzykownych i może stanowić solidną podstawę do dalszej edukacji profilaktycznej w zakresie uzależnień behawioralnych.

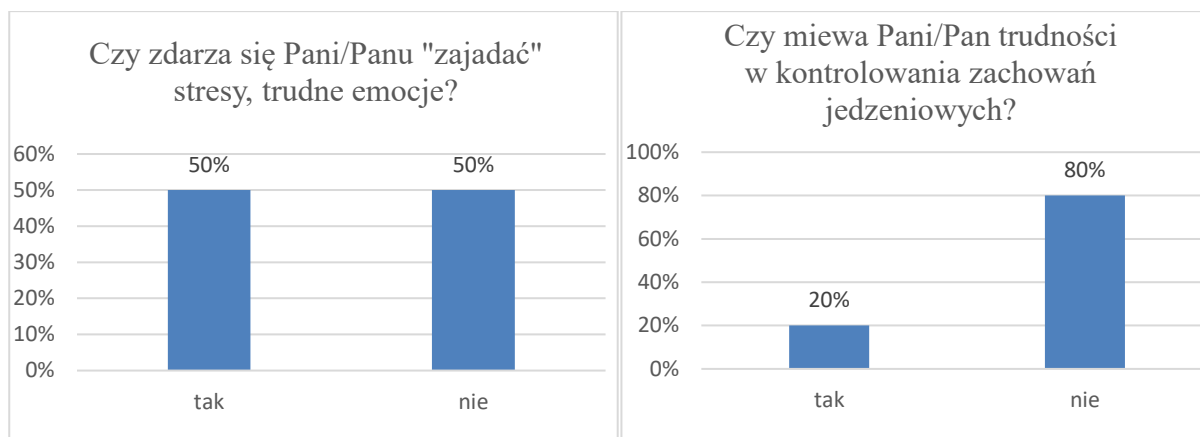
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Na rozwój jedzeniowego uzależnienia, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych³.

50% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 20% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

³ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;

K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY RUDA MALENIECKA

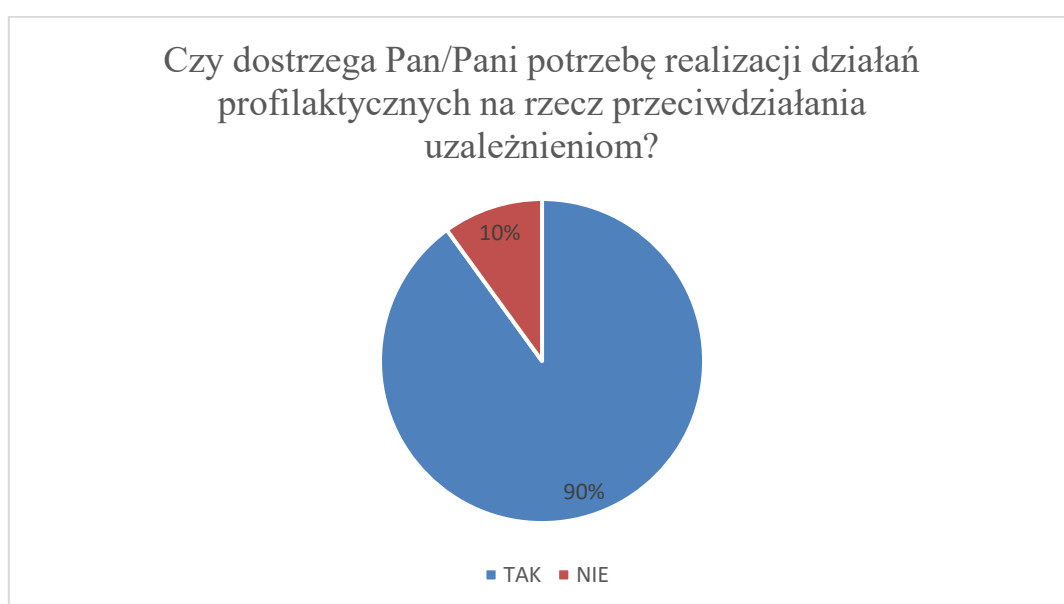
Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁴.

Mieszkańcy Gminy Ruda Maleniecka zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

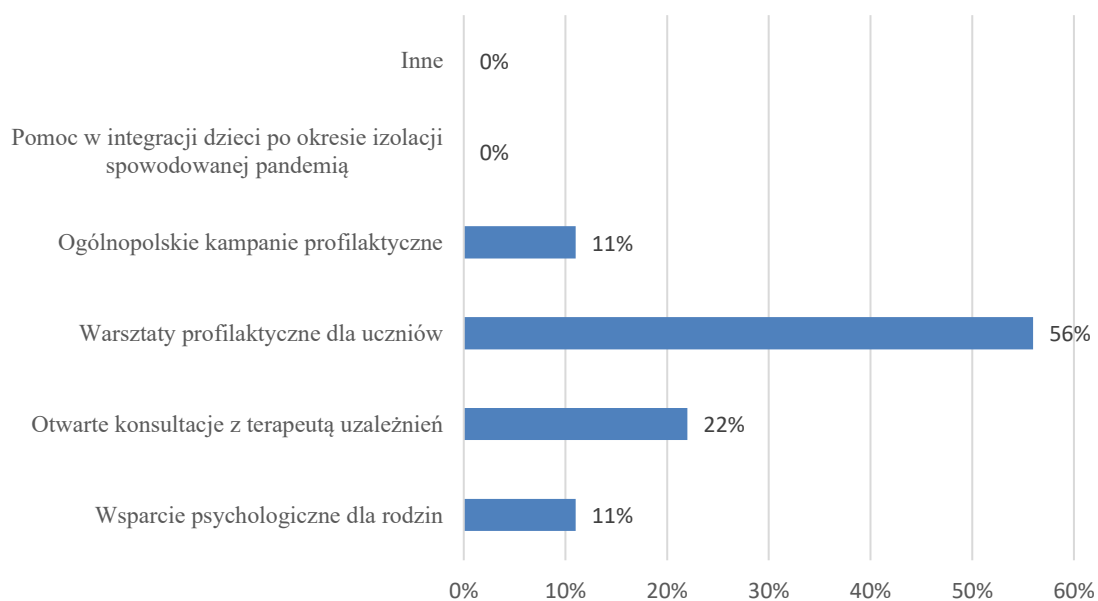
Jak wynika z przeprowadzonych badań **90% mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

⁴ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę organizacji **warsztatów profilaktycznych dla uczniów (56%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (22%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (11%) oraz udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (11%).**

Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem
najbardziej potrzebne?

BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej. W celu prawidłowego wypełniania zadań z zakresu pomocy społecznej konieczna jest rzetelna identyfikacja osób wymagających objęcia pomocą, jak też należyte sytuacji społecznej. Niekorzystanie bądź korzystanie w niewielkim stopniu z możliwości współpracy nie zapewnia pełnej i skutecznej identyfikacji i następnie oceny sytuacji osób potrzebujących.

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie Gminy są właśnie członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

WYNIKI BADANIA

W pierwszej części badania poprosiliśmy członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Ruda Maleniecka o ocenę ważności różnych problemów społecznych związanych z uzależnieniami w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo istotny i istotny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi.

Ocena istotności problemów związanych z uzależnieniami

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Istotny</i>	<i>Średnio istotny</i>	<i>M mało istotny</i>	<i>Nieistotny</i>
Nadużywanie alkoholu przez dorosłych	67%	33%	0%	0%	0%
Spożywanie alkoholu przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Nadużywanie alkoholu przez seniorów	0%	100%	0%	0%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. hazard) u dorosłych	33%	33%	0%	34%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. Internet) u młodzieży	100%	0%	0%	0%	0%
Palenie papierosów przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Palenie papierosów przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Używanie e-papierosów przez dorosłych	0%	100%	0%	0%	0%
Używanie e-papierosów przez młodzież	67%	33%	0%	0%	0%
Zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych	33%	33%	34%	0%	0%
Uzależnienia od leków (np. uspokajających, nasennych) u seniorów	33%	67%	0%	0%	0%
Przemoc domowa związana z zażywaniem substancji	100%	0%	0%	0%	0%
Brak dostępu do terapii uzależnień	100%	0%	0%	0%	0%
Brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami	100%	0%	0%	0%	0%

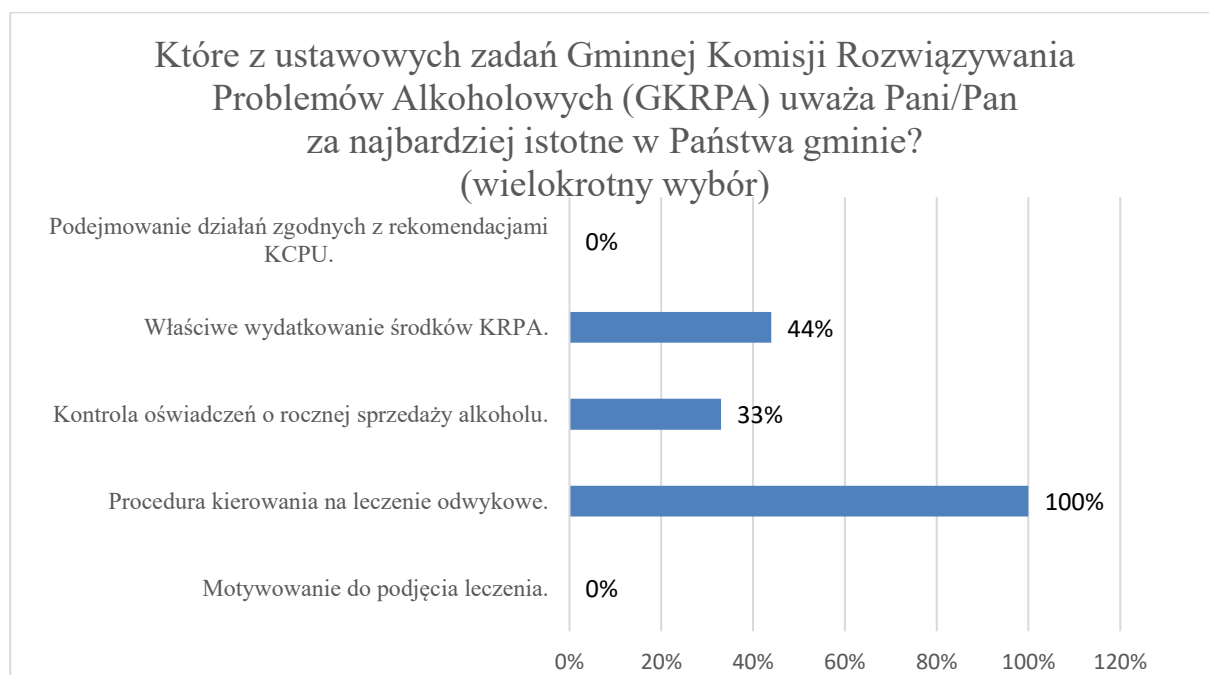
Badani członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Ruda Maleniecka za najbardziej istotne problemy uznali m.in. **nadużywanie alkoholu przez dorosłych** -

problem uzyskał aż 100% wskazań jako „bardzo istotne” oraz „istotne”. Podobnie oceniono **spożywanie alkoholu przez młodzież**, które uzyskały również 100% takich wskazań.

Istotnym problemem uznano m.in. **brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami** w tym przypadku 100% respondentów zaznaczyło kategorię „bardzo istotny” oraz „istotny”.

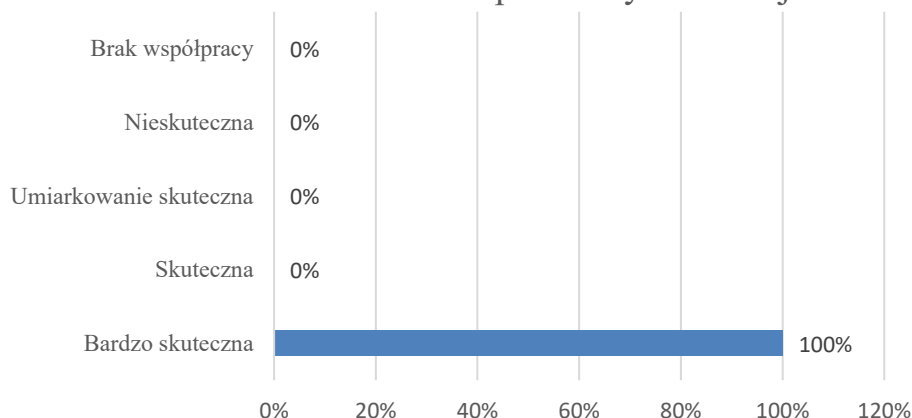
Na uwagę zasługują również problemy takie jak **brak dostępu do terapii uzależnień** oraz **uzależnienia od leków**, które uzyskały bardziej zróżnicowane oceny, choć nadal pozostają widocznymi zagrożeniami. Warto zauważyć, że **zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież** również został oceniony jako istotny problem (łącznie 100%).

Kolejnym najważniejszym zadaniem GKRPA w opinii respondentów jest procedura kierowania na leczenie odwykowe, które wskazało 100% badanych.

Współpraca między KRPA a Zespołem Interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej została oceniona przez badanych jako bardzo skuteczna (100%).

Jak ocenia Pani/Pan skuteczność współpracy między KRPA a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej?

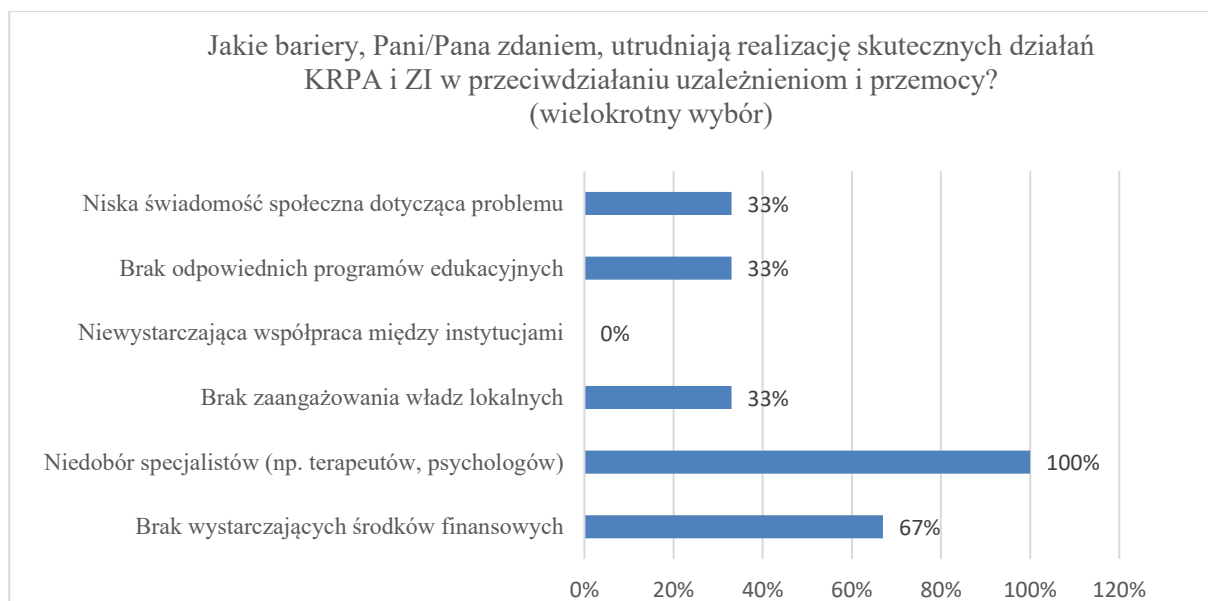

Najbardziej efektywne sposoby zwiększenia skuteczności współpracy pomiędzy Zespołem Interdyscyplinarnym a KRPA w opinii badanych to szkolenia wspólne dla członków obu instytucji (67%), regularne spotkania i wymiana informacji (33%) oraz ustalenie wspólnych celów i strategii działania (33%).

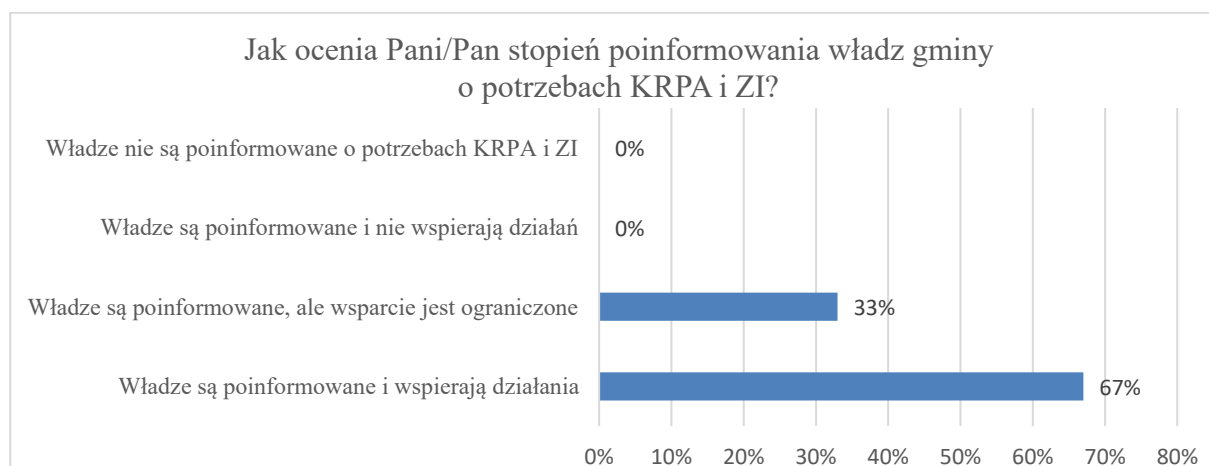
W jaki sposób można zwiększyć skuteczność współpracy pomiędzy ZI a KRPA? (wielokrotny wybór)

Największymi barierami utrudniającymi realizację skutecznych działań KRPA i ZI w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy są niedobór specjalistów (np. terapeutów, psychologów) oraz brak wystarczających środków finansowych.

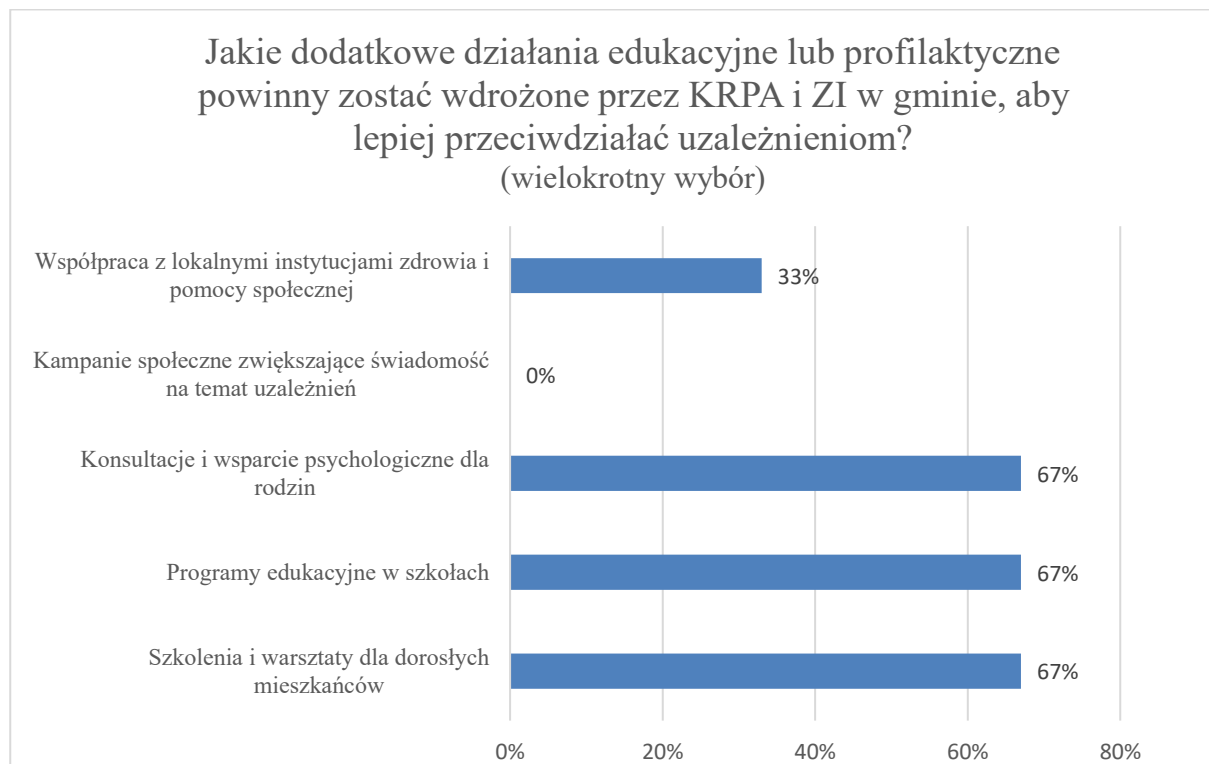

Większość respondentów (67%) ocenia, że władze gminy są poinformowane o potrzebach KRPA i ZI oraz wspierają ich działania, natomiast 33% uważa, że choć władze są poinformowane, to ich wsparcie jest ograniczone.

Analiza wskazań respondentów pokazuje, że pracownicy instytucjonalni Gminy Ruda Maleniecka za kluczowe działanie w przeciwdziałaniu uzależnieniom uznali **konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin**, które uzyskały 67% wskazań. Świadczy to o dużym zapotrzebowaniu na pomoc w sprawie zagrożeń związanych z uzależnieniami. Pozostałe działania uzyskały następującą ilość odpowiedzi: **szkolenia i warsztaty dla dorosłych mieszkańców (67%), programy edukacyjne w szkołach (67%) oraz współpraca z lokalnymi instytucjami (33%)**. Wyniki te

pokazują potrzebę działań wieloaspektowych, które obejmują zarówno edukację młodzieży, wsparcie rodzin, jak i zaangażowanie dorosłych w proces profilaktyki. Wdrażanie tych inicjatyw pozwoli na skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom uzależnień w gminie.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,
- przemocy i cyberprzemocy,

oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności (uzależnienia behawioralne), napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli udział uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej w Rudzie Malenieckiej w przedziale wiekowym: klasy 4-6 oraz 7-8.

LICZEBNOŚĆ GRUP BADANYCH

SZKOŁA PODSTAWOWA - UCZNIOWIE KLAS 4-6 (SP 4-6)	58
--	-----------

SZKOŁA PODSTAWOWA - UCZNIOWIE KLAS 7-8 (SP 7-8)	60
--	-----------

**ŁĄCZNIE BADANYCH
UCZNIÓW:**

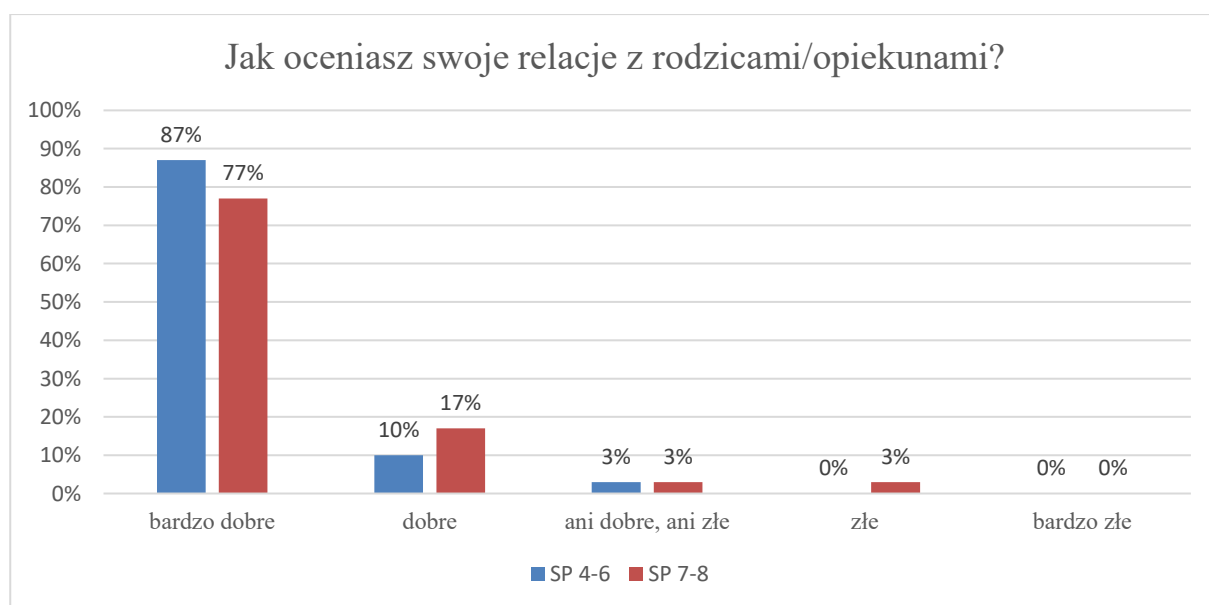
118

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy.

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Gminie Ruda Maleniecka deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 97%; SP 7-8: łącznie 94%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/ problemowe.

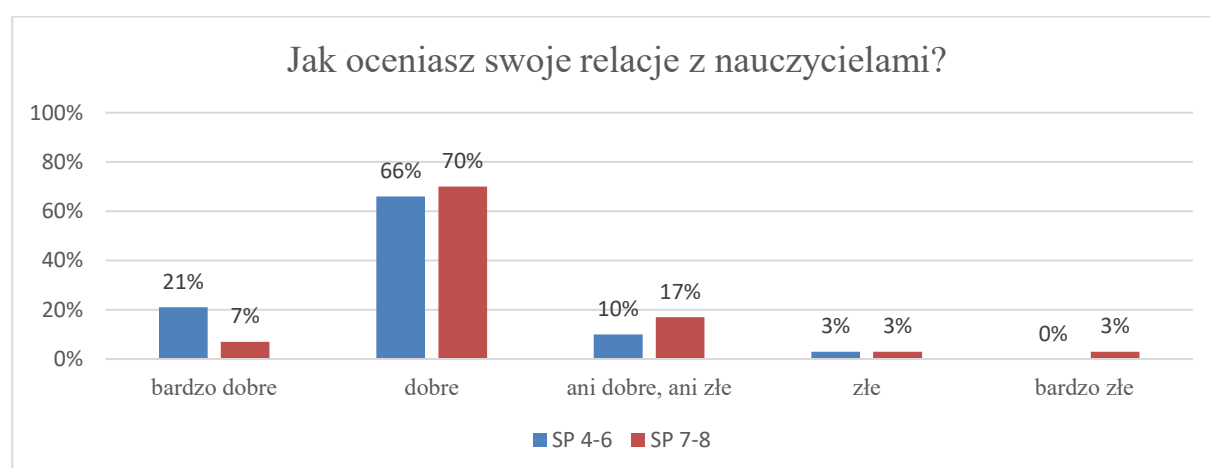

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także

str. 39

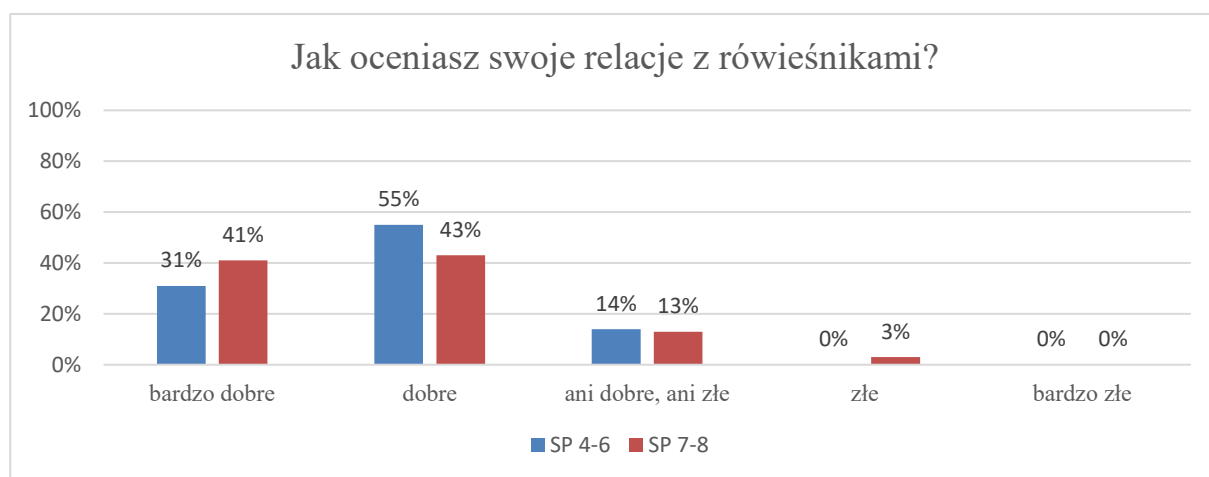
należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁵.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 87%; SP 7-8: łącznie 77%.**

⁵ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Ruda Maleniecka relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 86%; SP 7-8: łącznie 84%.

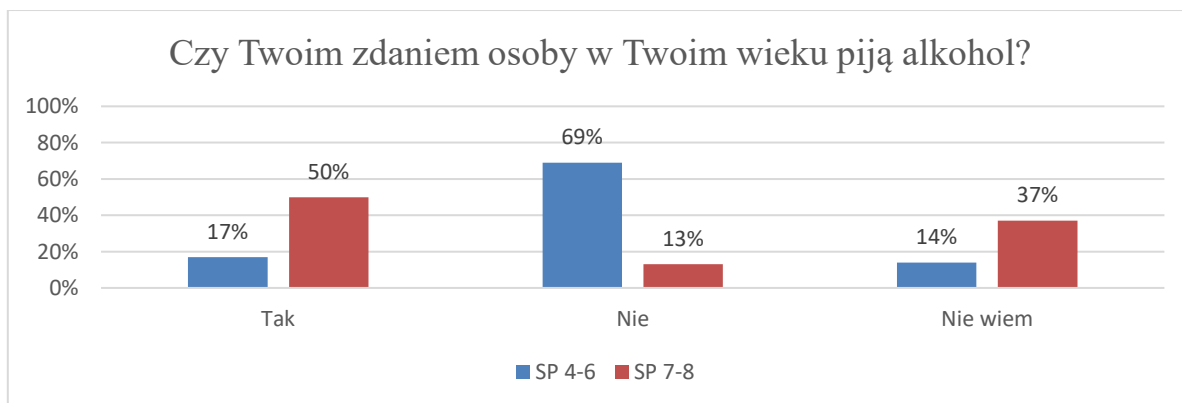

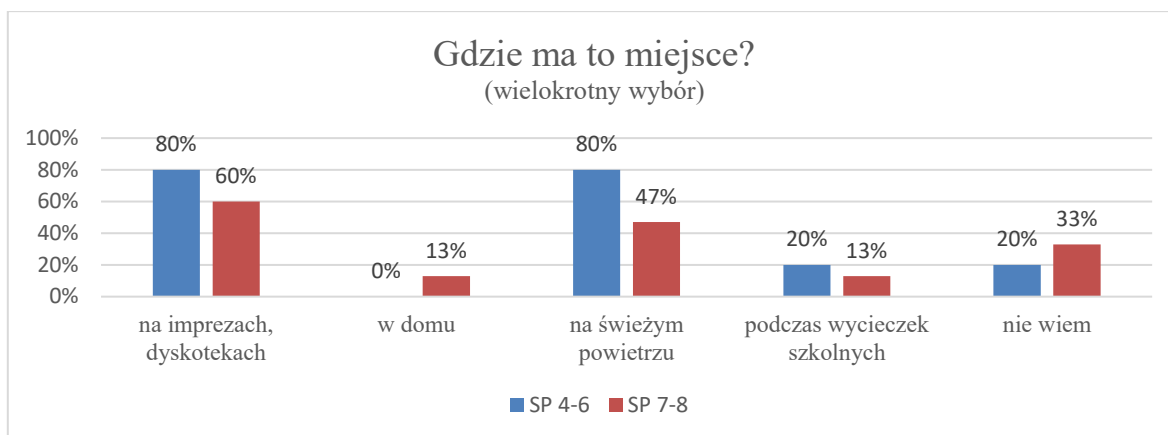
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Ruda Maleniecka, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

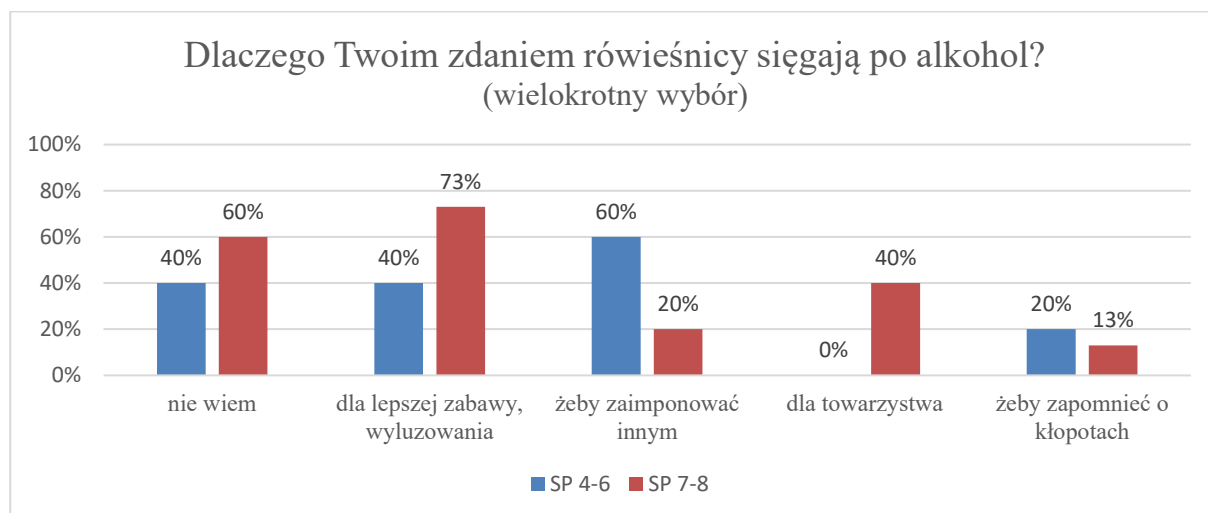
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **17% uczniów klas 4-6 oraz 50% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej podczas spędzania podczas imprez/dyskotek (SP 4-6: 80%; SP 7-8: 60%), czasu na świeżym powietrzu (SP 4-6: 80%; SP 7-8: 47%), podczas wycieczek szkolnych (SP 4-6: 20%; SP 7-8: 13%) oraz w domu (SP 7-8: 13%).

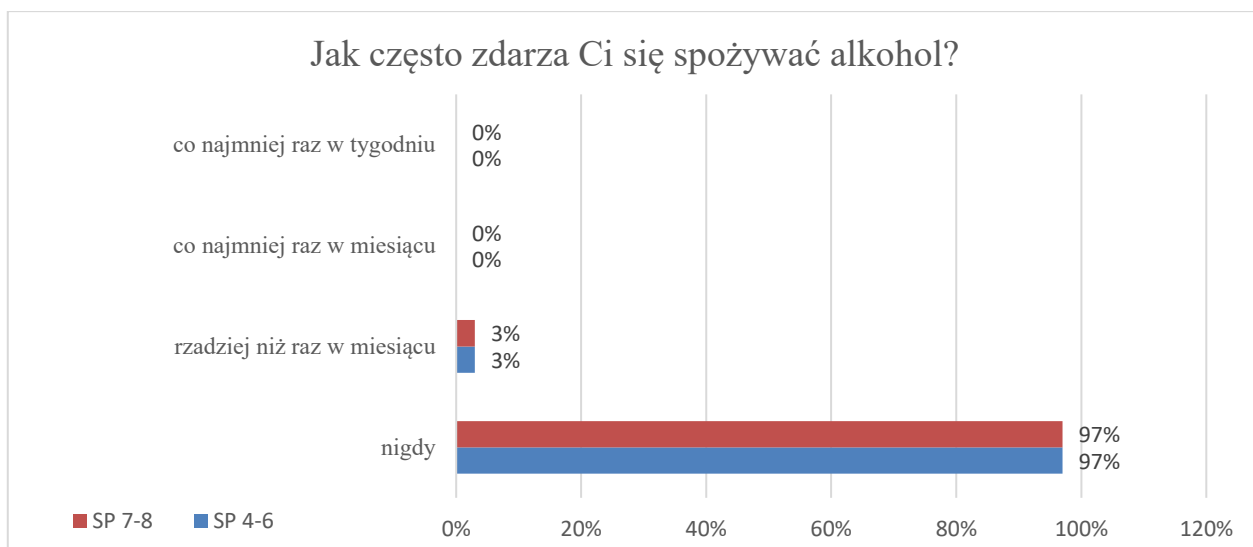

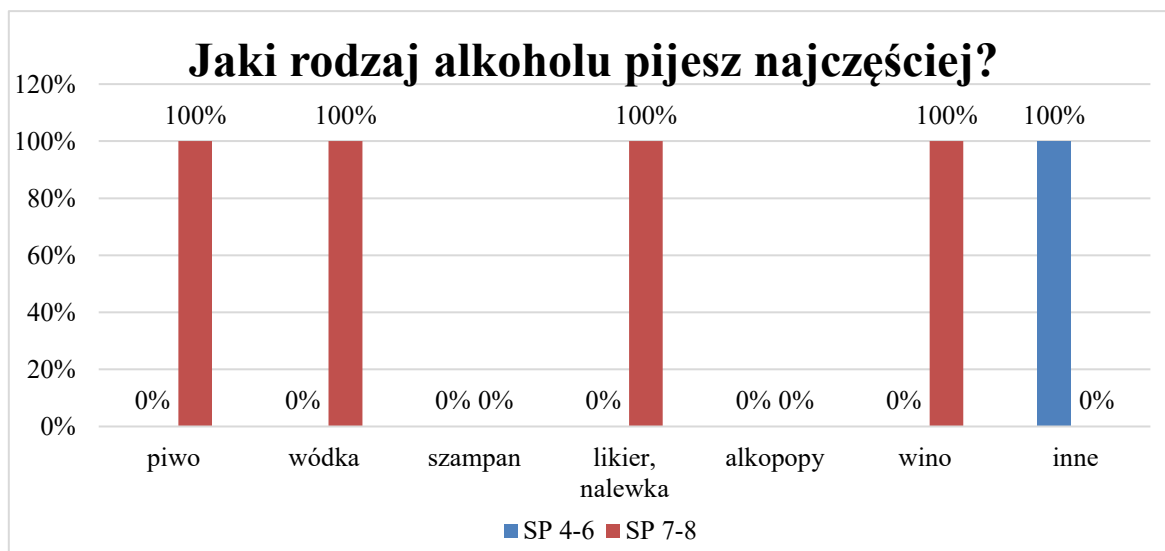
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć lepszej zabawy (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 73%), zaimponowania innym (SP 4-6: 60%; SP 7-8: 20%), dla towarzystwa (SP 7-8: 40%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 20%; SP 7-8: 13%).

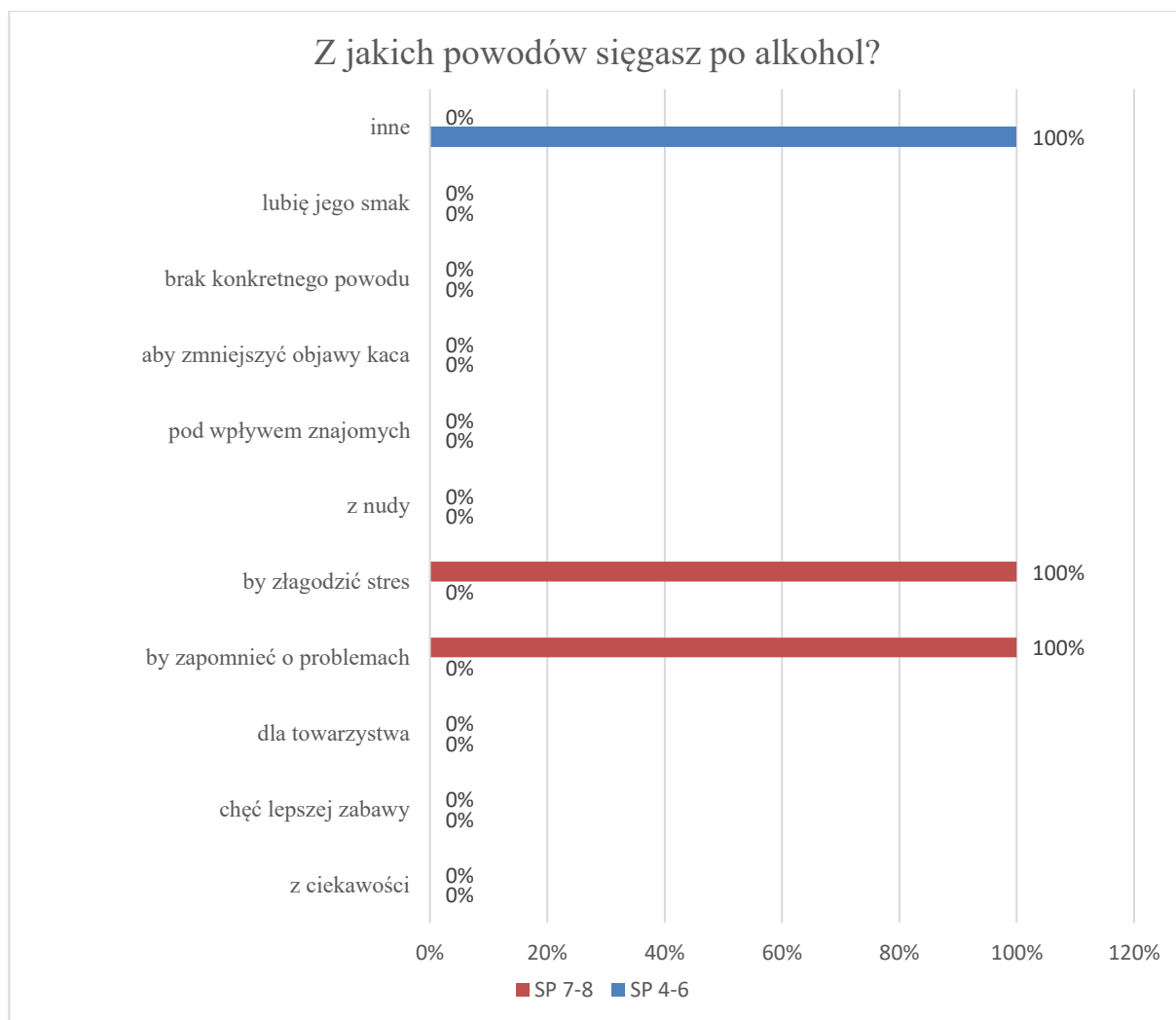
W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Inicjację alkoholową ma za sobą 3% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8.

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej w Rudzie Malenieckiej deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają m.in. po piwo oraz wódkę.**

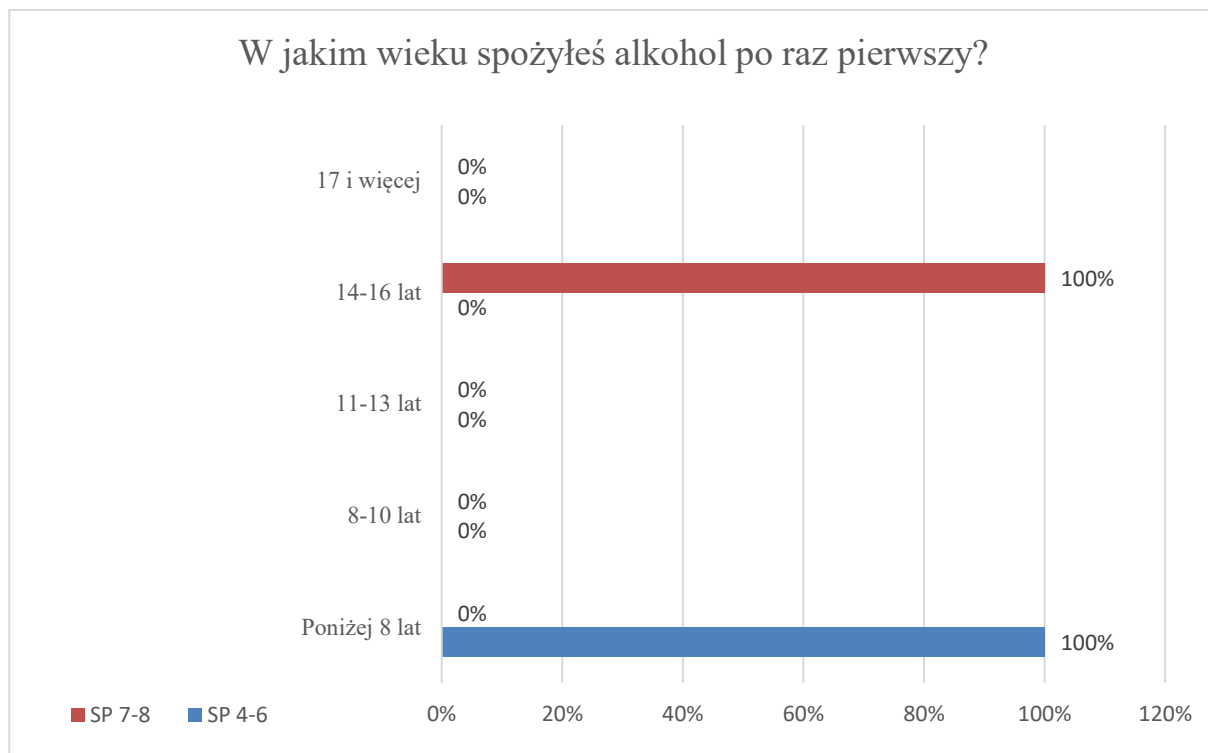
Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny: na to, że piją alkohol by złagodzić stres, a także by zapomnieć o problemach.

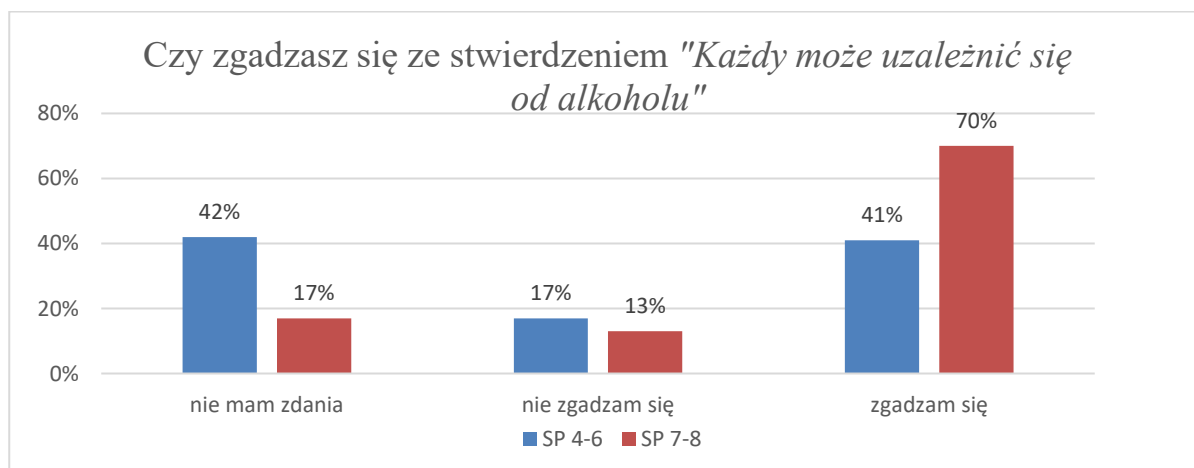
Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁶.

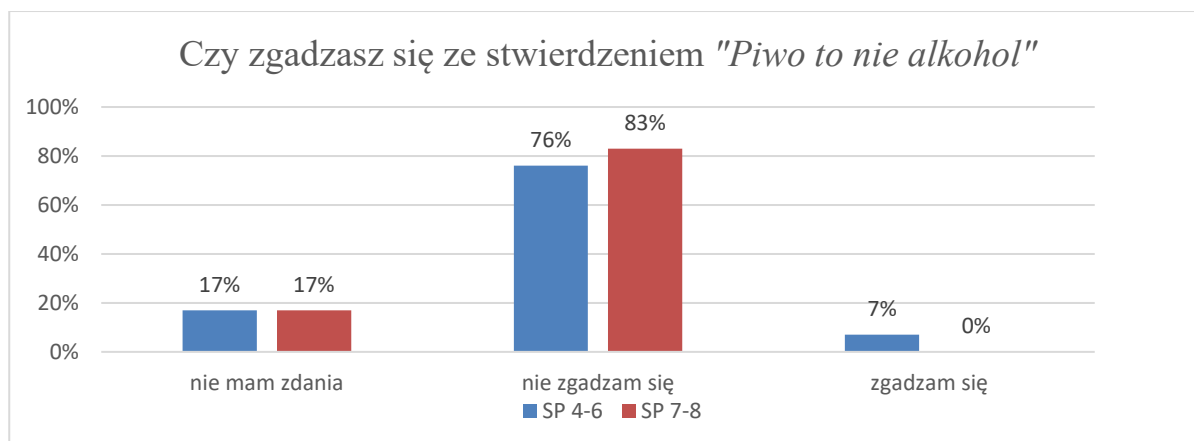
⁶ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura- Społeczeństwo-Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych uczniów przedstawia poniższy wykres.

Znaczna część (SP 4-6: 41%; SP 7-8: 70%) ankietowanych uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 7%) Co oznacza, że ta część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

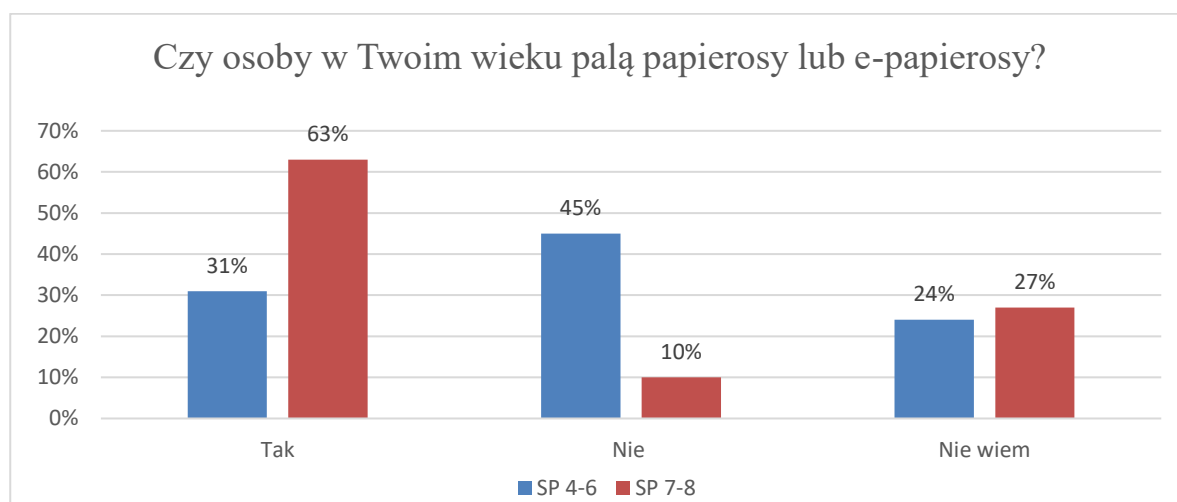
Wydaje się, że alkohol w Gminie Ruda Maleniecka jest stosunkowo łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **13% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

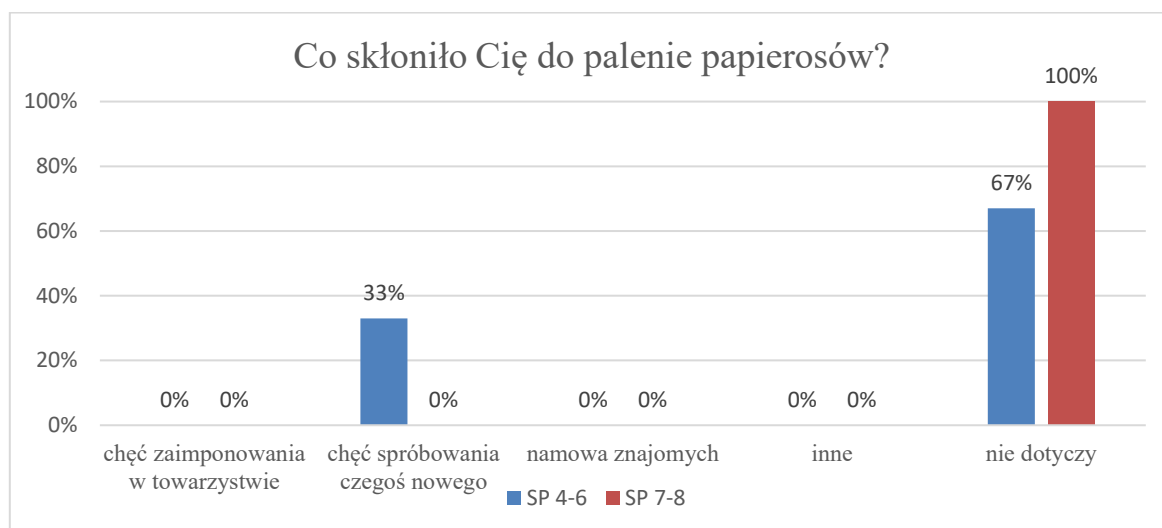
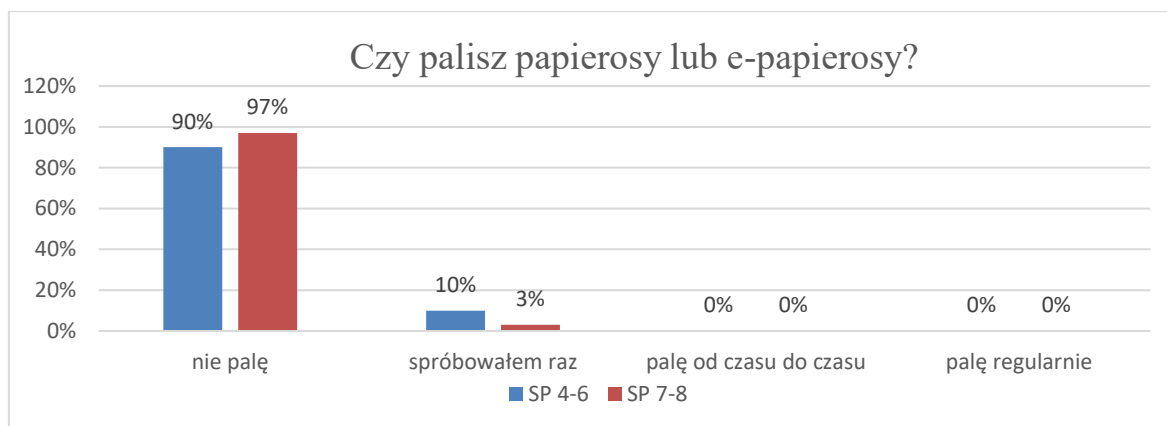
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań 31% młodszych i 63% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy. 45% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 10% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8, z czego 10% z badanych z młodszej grupy i 3% ze starszej deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

Należy zwrócić uwagę, iż najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową** była **chęć spróbowania czegoś nowego.**

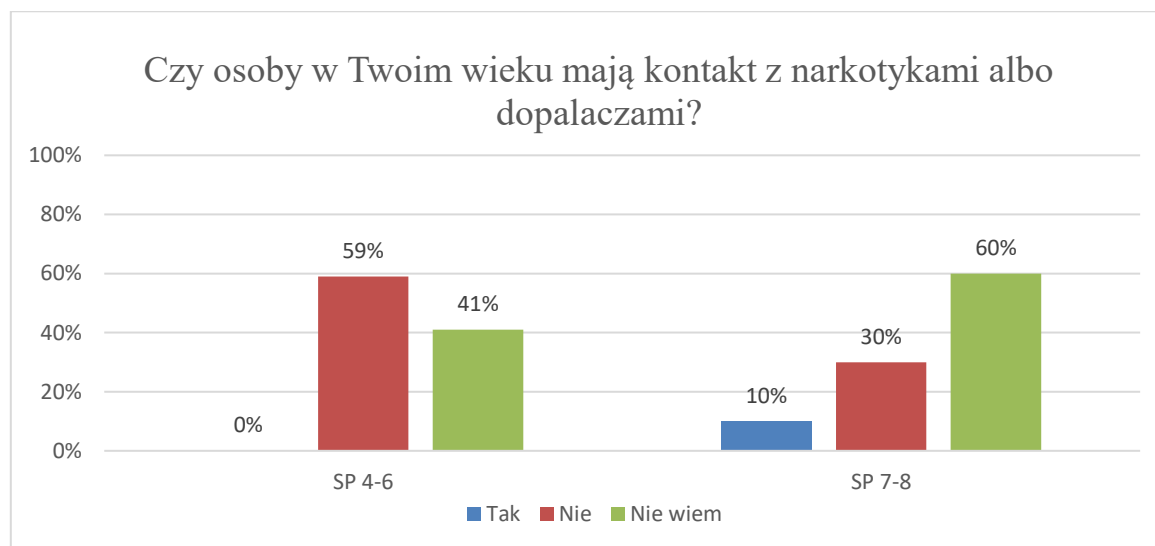

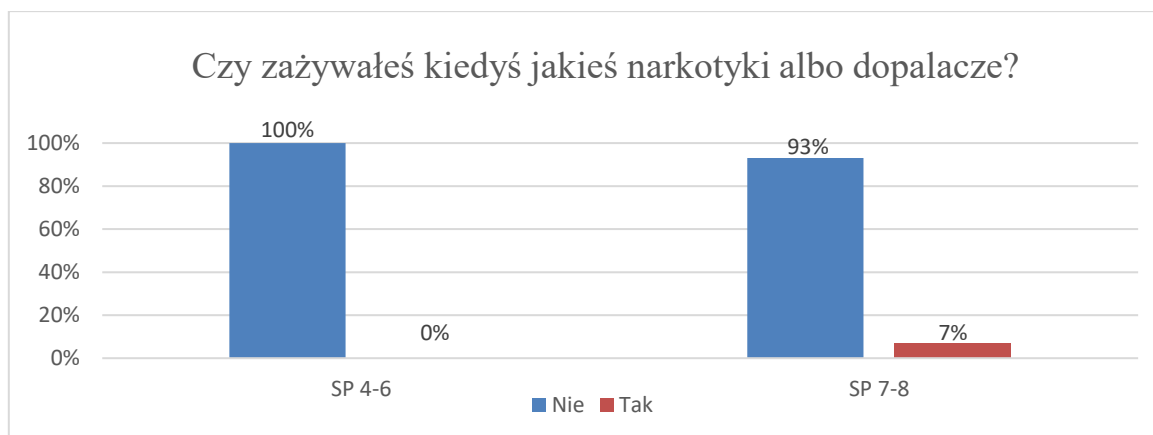
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem.

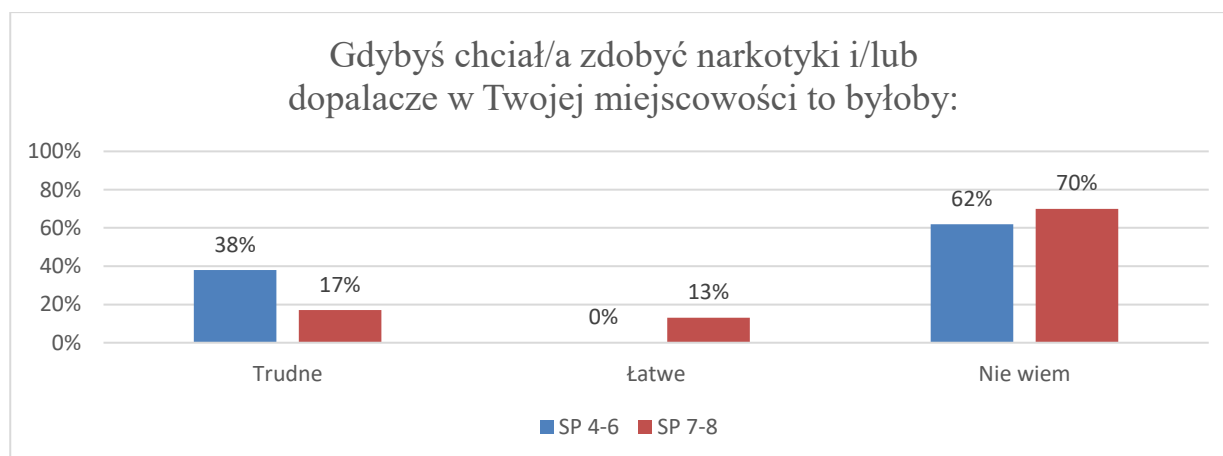
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 10% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

Dodatkowo 7% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

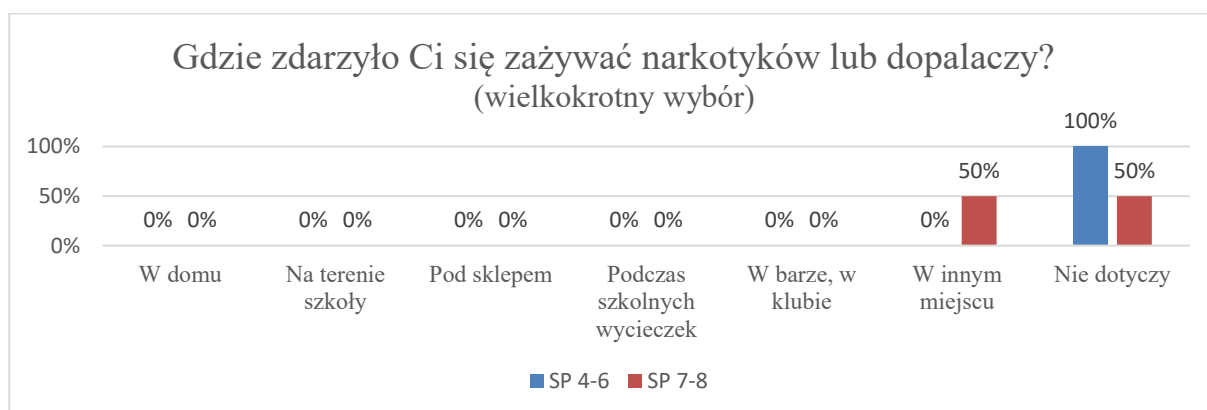
Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne** (SP 4-6: 62%; SP 7-8: 70%). Jednakże **13% starszych uczniów twierdzi, że byłoby to łatwe**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 97%, SP 7-8: 90%), **aczkolwiek pojawiły się deklaracje uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje**.

Następnie uczniowie zażywający kiedykolwiek narkotyków wskazali miejsca, gdzie zażywali niedozwolonych substancji. Poniższy wykres pokazuje, że uczniowie najczęściej zażywają w innych niż wymienione miejsca (SP 7-8: 50%).

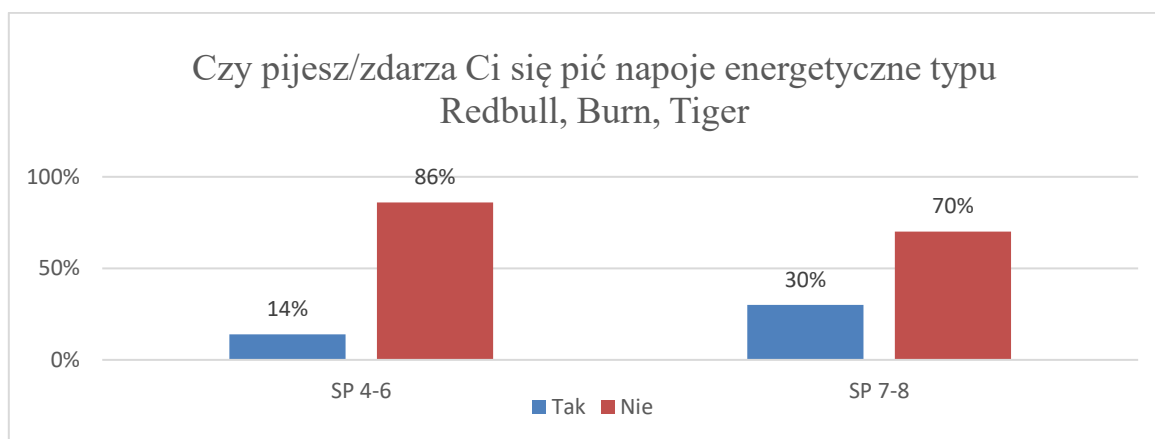
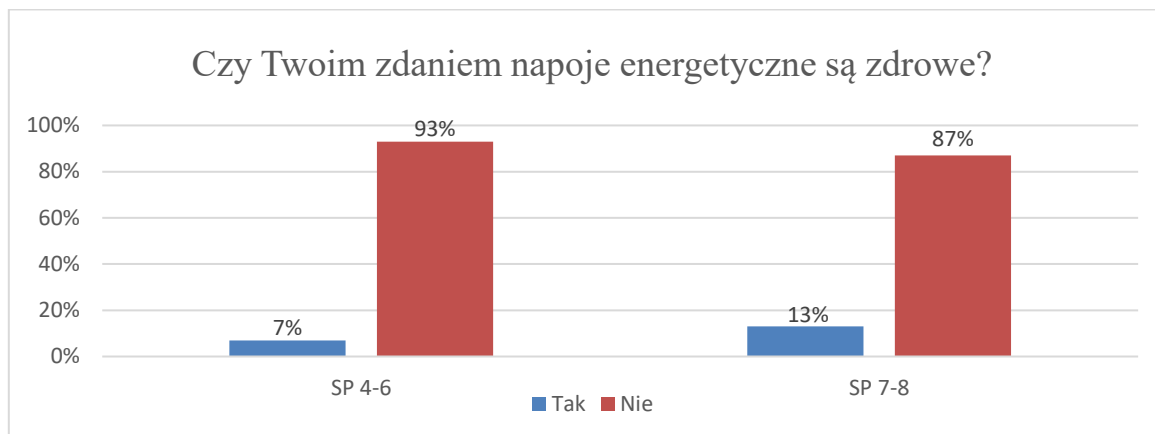
SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ

Napoje energetyzujące są bardzo popularną używką wśród dorosłych, młodzieży oraz dzieci. W Polsce napoje energetyzujące nazywane są „energetykami”, a przecież są one słabym źródłem energii. W języku angielskim na napoje energetyzujące używa się określeń „stymulant drink” czy „energy drink”. Skierowane są do osób dorosłych i mają na celu zmniejszenie uczucia zmęczenia, poprawę samopoczucia i wydolności organizmu.

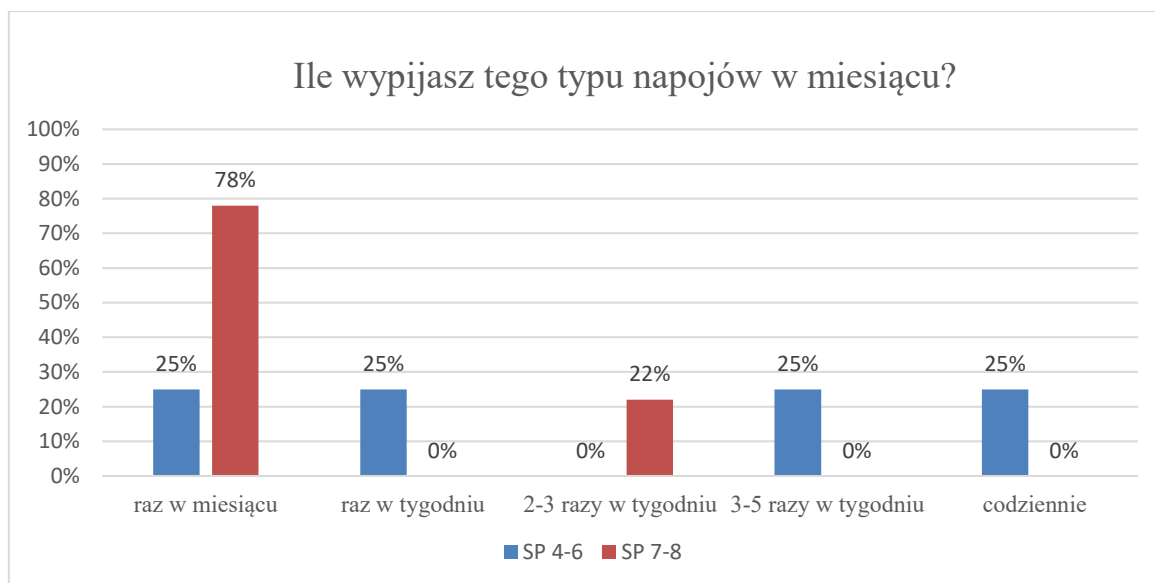
Często napoje energetyzujące mylone są z napojami izotonicznymi, które również są bardzo popularne wśród młodzieży. Napoje izotoniczne zostały zaprojektowane głównie z myślą o osobach aktywnych fizycznie oraz w stanach zwiększonej potliwości. Ich głównym zadaniem jest chronić organizm przed odwodnieniem oraz uzupełnić niedobory elektrolitów utraconych w trakcie wzmożonej aktywności fizycznej. Są łatwo przyswajalne, ponieważ stężenie rozpuszczalnych w nich cząstek jest takie samo jak we krwi człowieka. Różnice w składzie produktów: (energetyzujące – duża zawartość cukru, kofeiny, tauryny; izotoniczne – zawartość mikroelementów i makroelementów, witamin). Występują także różnice w oddziaływaniu na organizm (energetyzujące – funkcja pobudzająca; izotoniczne – zapobiegają odwodnieniu organizmu, uzupełniają elektrolity).

Napoje energetyzujące (tzw. energy drinki, napoje wysokooktanowe) to gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające. Napoje te, wzbogacane są o substancje, które mają za zadanie poprawiać sprawność fizyczną (w krótkim przedziale czasowym), psychofizyczną oraz zdolność koncentracji. Najczęściej w swoim składzie zawierają kofeinę, znaczną ilość cukru i taurynę. Spożywanie napojów energetyzujących u coraz młodszych osób zdecydowanie rośnie, co jest niepokojące z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Zbadaliśmy przekonania uczniów Gminy Ruda Maleniecka, na temat napojów energetyzujących. 7% uczniów klas SP 4-6 oraz 13% SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej 14% uczniów z młodszej oraz 30% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne.

Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetycznych, najczęściej wskazywali, że piją je raz w miesiącu (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 78%). Pojawiały się również odpowiedzi uczniów mówiące o przyjmowaniu tych napojów codziennie (SP 4-6: 25%).

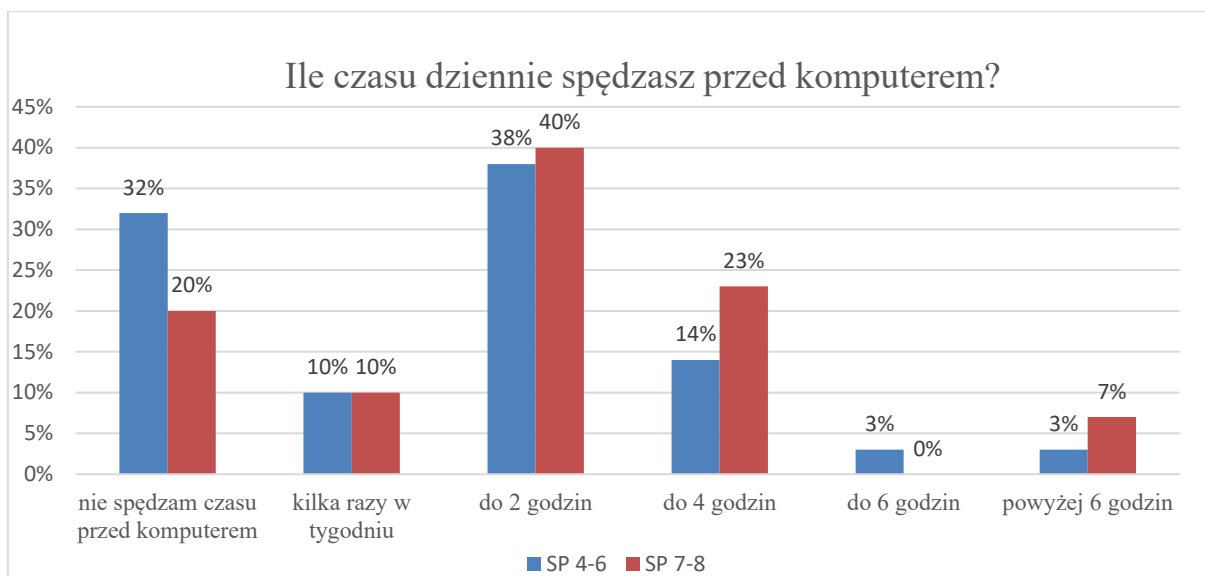

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD

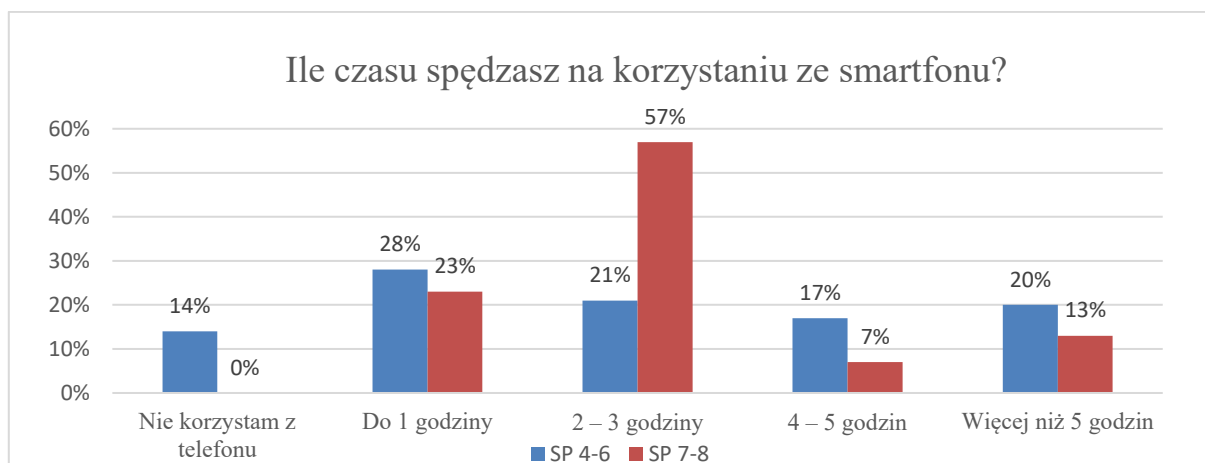
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.⁷

Uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej w Rudzie Malenieckiej najczęściej korzystają z komputera do 2 godzin dziennie (SP 4-6: 38%; SP 7-8: 40%). Niepokojące są deklaracje 3% młodszych oraz 7% starszych uczniów mówiące o korzystaniu z komputera powyżej 6 godzin dziennie.

⁷ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

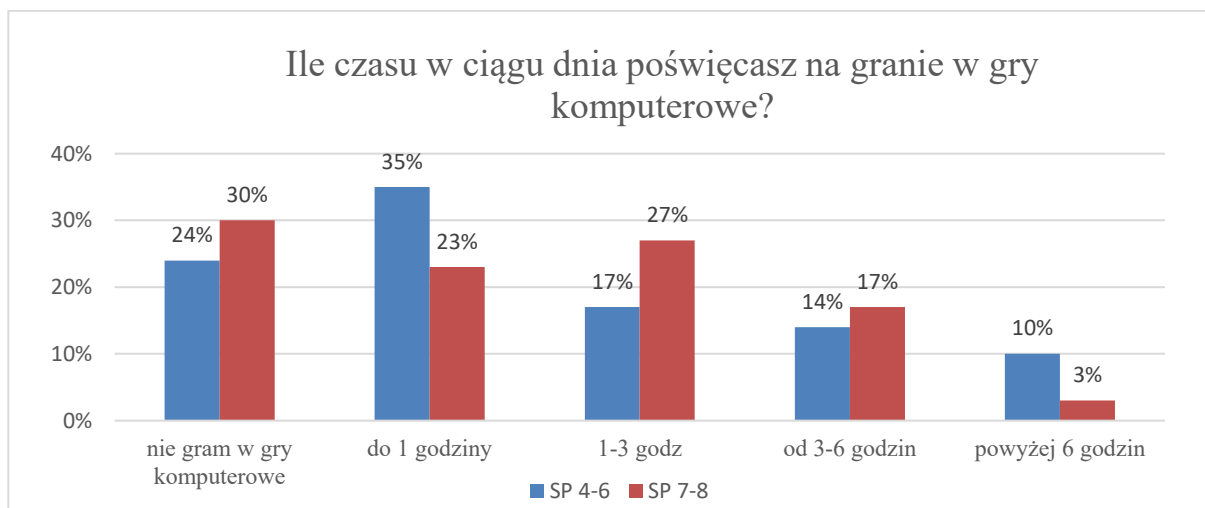

W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas 2 – 3 godzin (SP 4-6: 21%; SP 7-8: 57%). Niepokojące są deklaracje 20% młodszych oraz 13% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

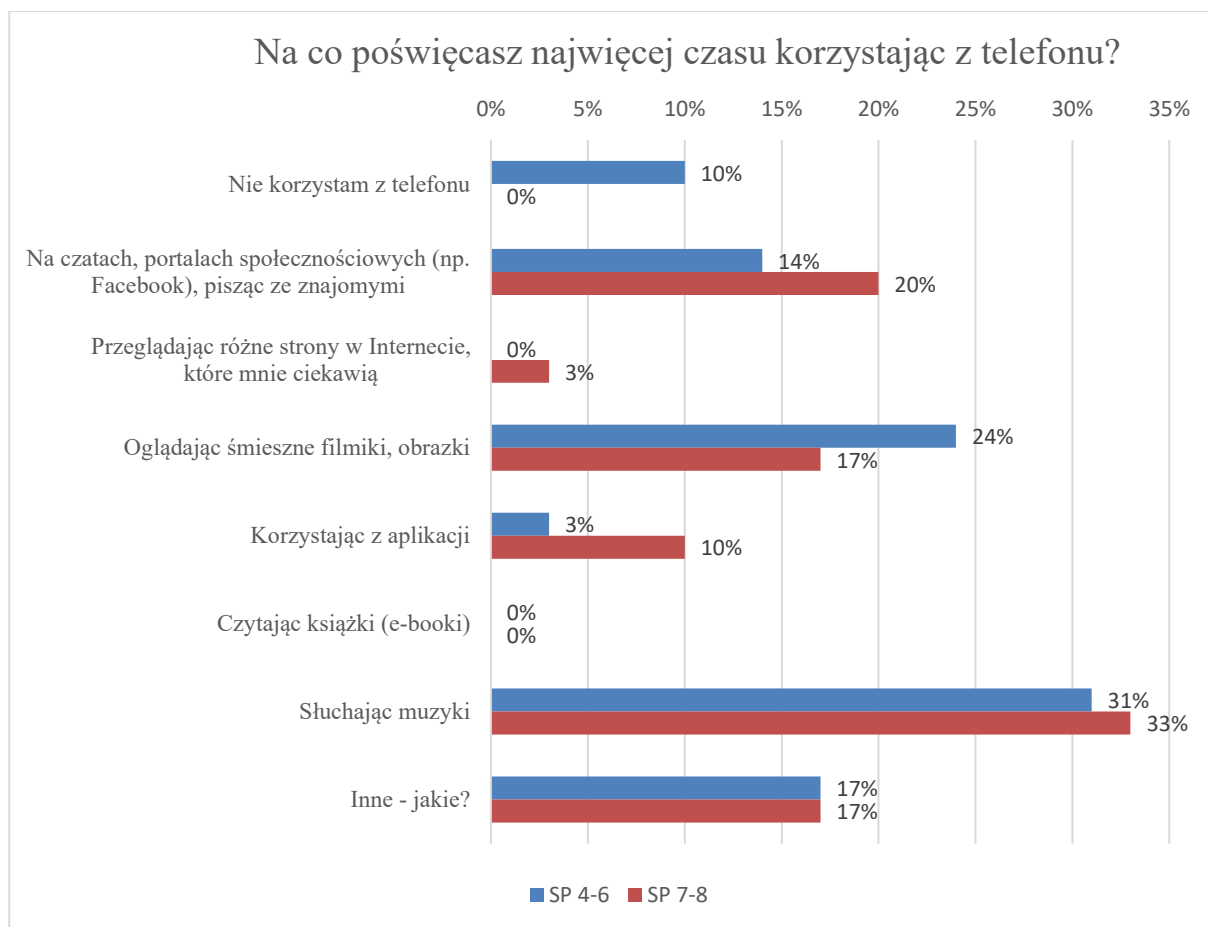
Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 24% uczniów klas 4-6 oraz 30% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe.

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajęń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

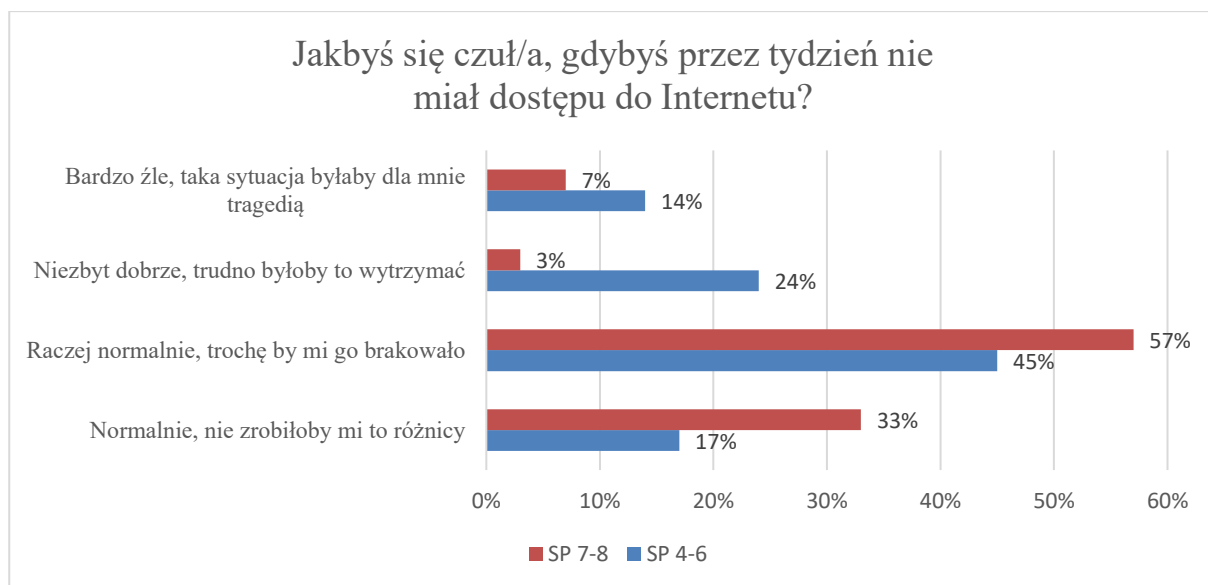

Jeżeli chodzi o **powody korzystania z telefonu** uczniowie wskazywali kolejno na:

- **SP 4-6:** słuchając muzyki (31%), oglądając śmieszne filmiki i tzw. memy (24%) oraz na czatach i portalach społecznościowych (14%).
- **SP 7-8:** słuchając muzyki (33%), na czatach i portalach społecznościowych (20%) oraz oglądając śmieszne filmiki i tzw. memy (17%).

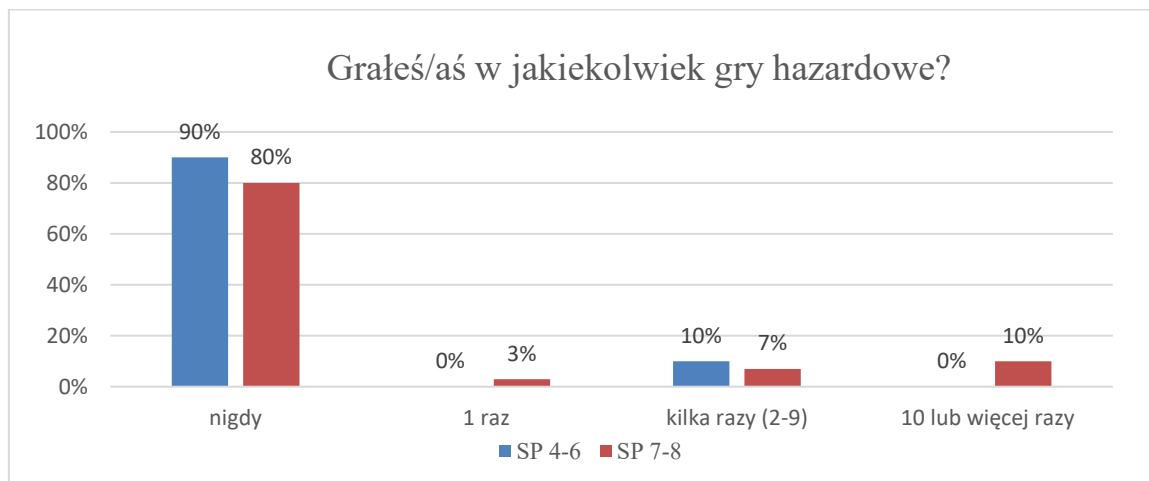
Łącznie **62%** uczniów klas 4-6 oraz **90%** uczniów klas 7-8 deklaruje, że **brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że **odczuwałaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 24%; SP 7-8 – 3%)**. Jednocześnie, 14% uczniów klas 4-6 oraz 7% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że trudno byłoby im bez tego wytrzymać**.

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)⁸.

⁸ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

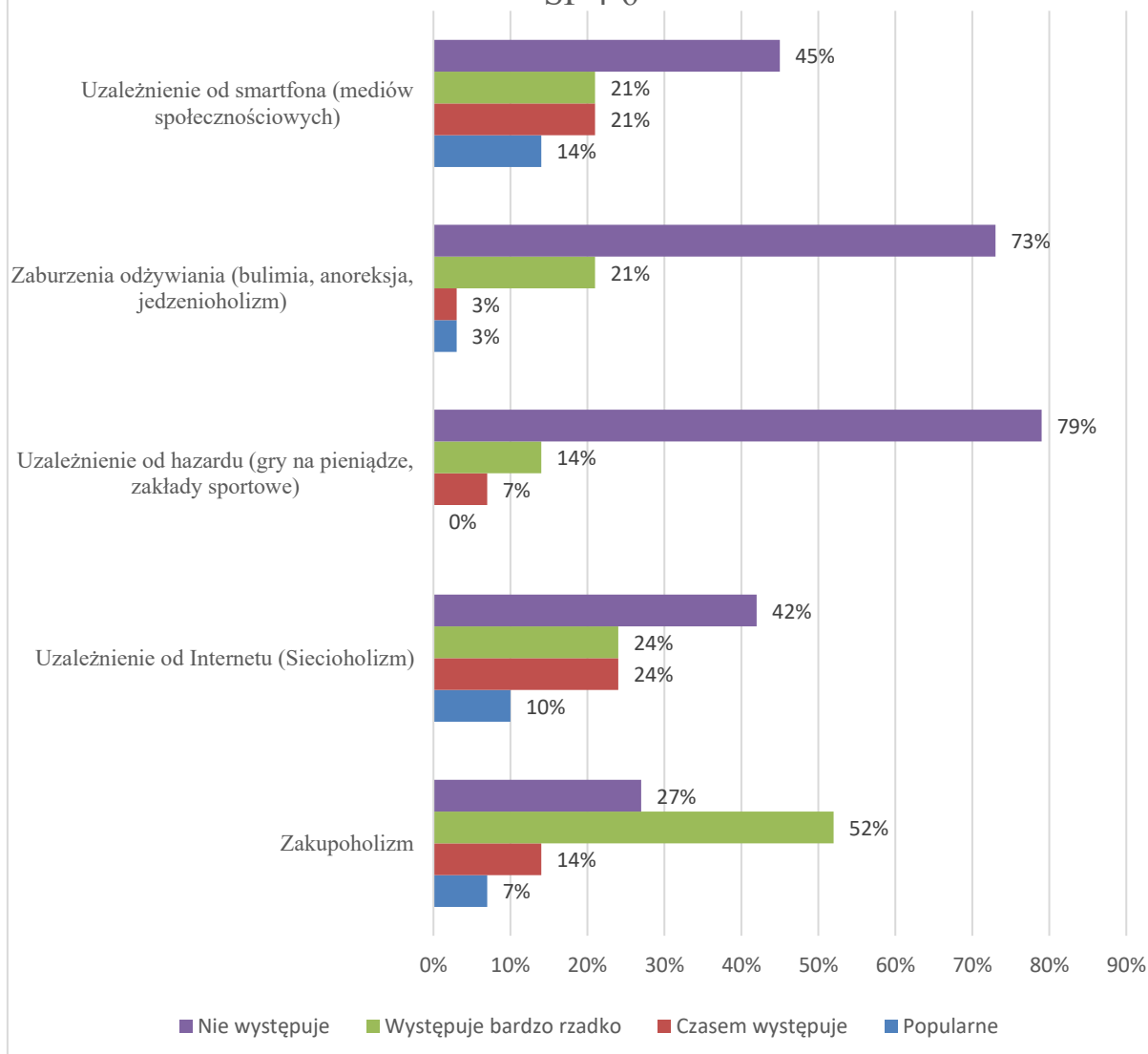
Uczniowie z Gminy Ruda Maleniecka w sporej większości (SP 4-6: 90%, SP 7-8: 80%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 10% młodszych oraz 20% starszych uczniów miało do czynienia z taką formą hazardu.

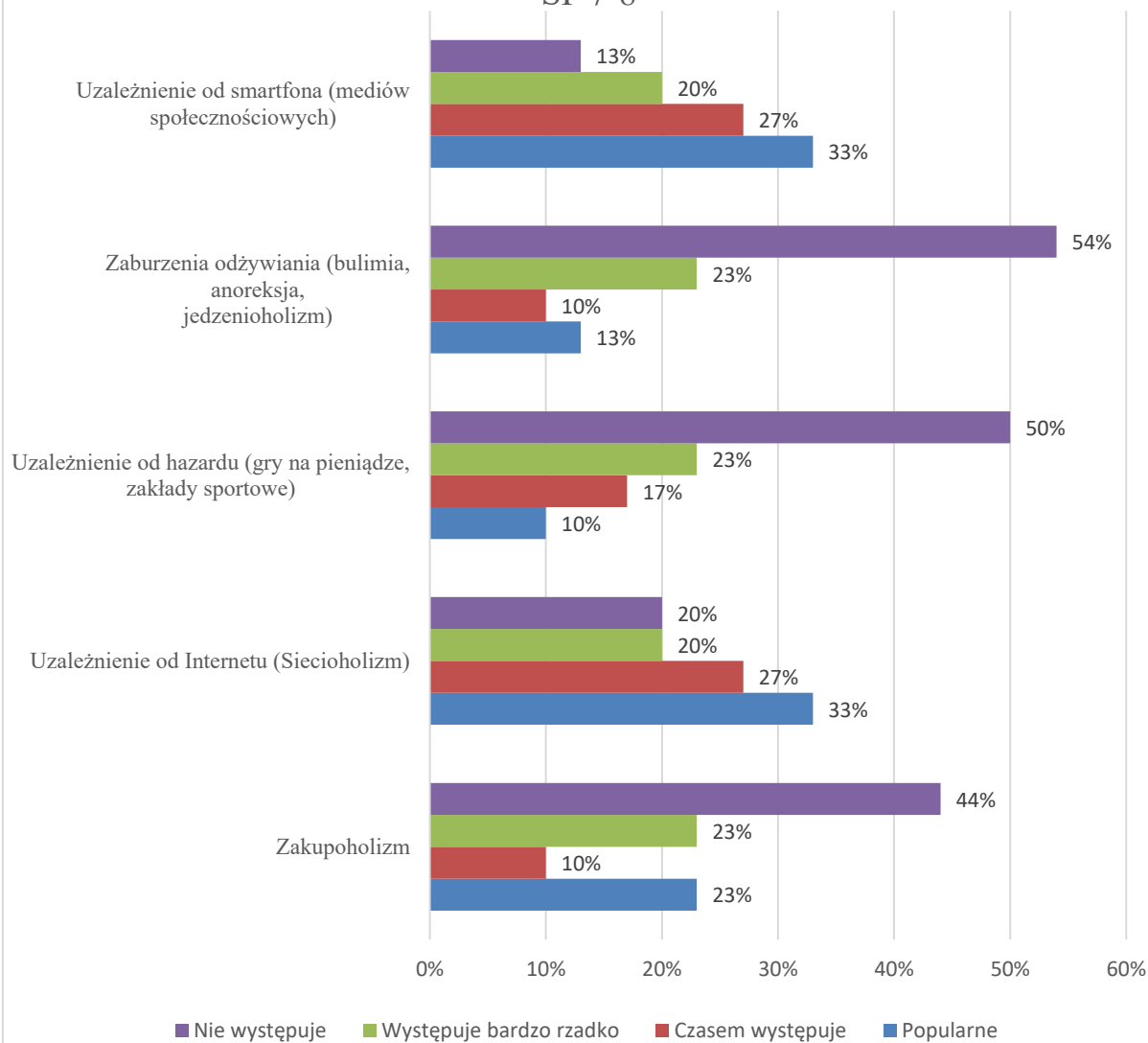
Poprosiliśmy również uczniów Gminy Ruda Maleniecka o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

Za najbardziej powszechne uzależniania behawioralne uczniowie Gminy Ruda Maleniecka uznali: młodzi uczniowie: uzależnienie od smartfona (14%) oraz uzależnienie od Internetu (10%). Natomiast starsi uczniowie wskazali na: uzależnienie od smartfona (33%) oraz uzależnienia od Internetu (33%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe wykresy.

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?
SP 4-6

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?
SP 7-8

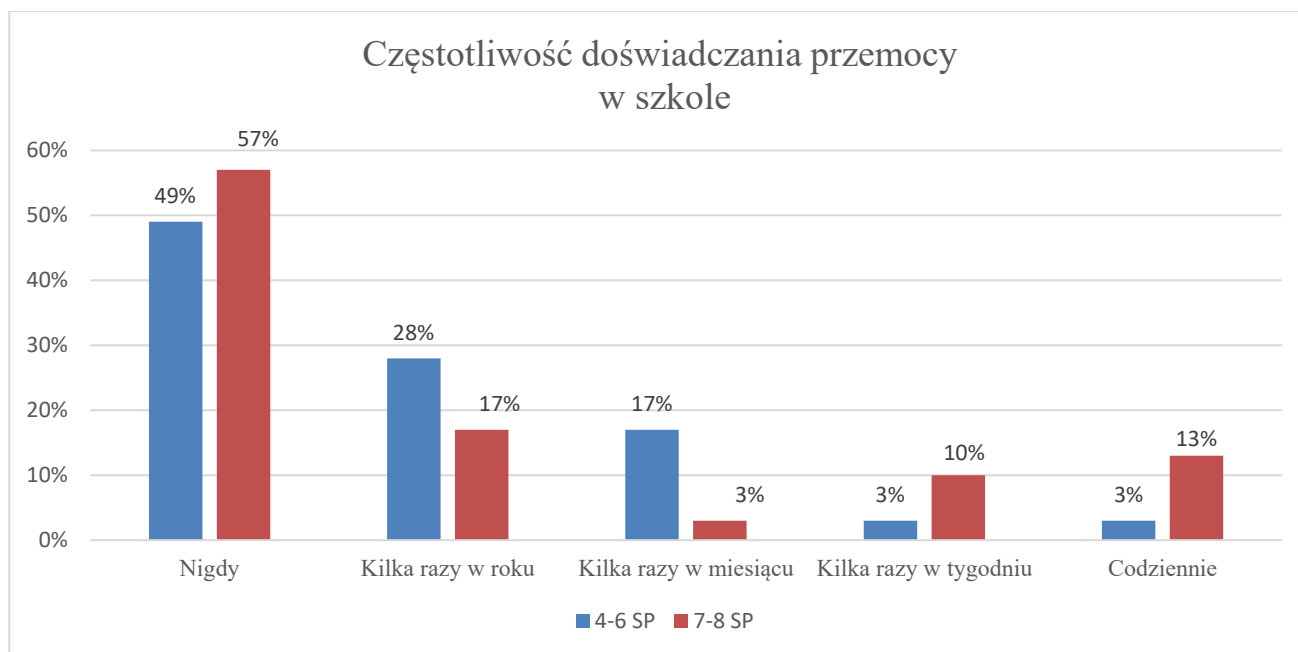

PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC

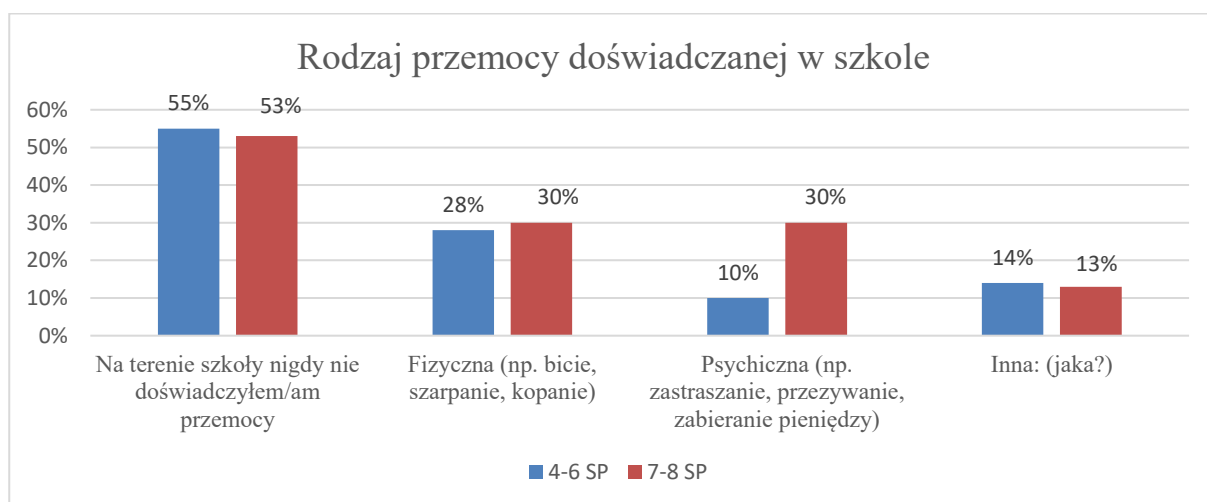
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Ruda Maleniecka pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Uczniowie klas 4–6 i 7–8 Publicznej Szkoły Podstawowej w Rudzie Malenieckiej najczęściej wskazują, że nigdy nie doświadczyli przemocy w szkole (odpowiednio 49% i 57%). Przemoc kilka razy w roku spotyka 28% uczniów klas 4–6 i 17% uczniów klas 7–8. Doświadczanie przemocy codziennie jest stosunkowo rzadkie, dotyczy 3% uczniów klas 4–6 oraz 13% uczniów klas 7-8.

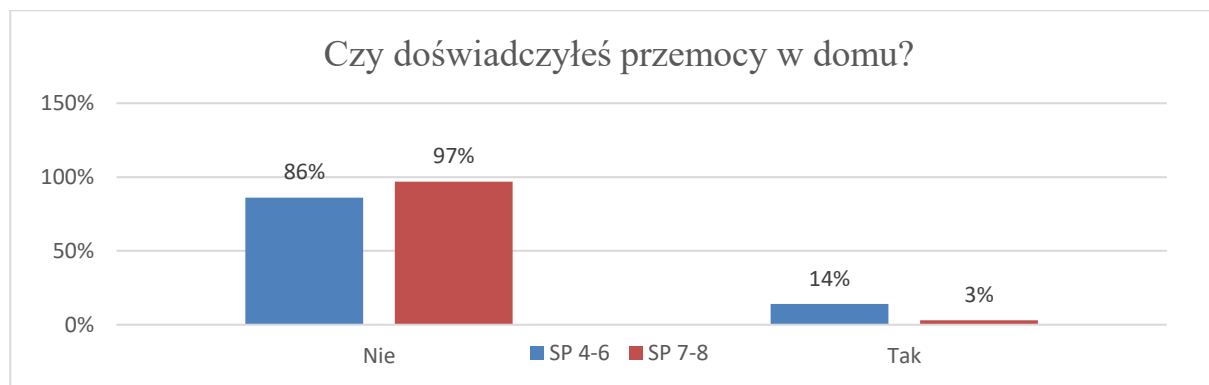

Zapytaliśmy też uczniów o rodzaj spotykanej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że uczniowie częściej doświadczają w szkole przemocy fizycznej niż psychicznej.

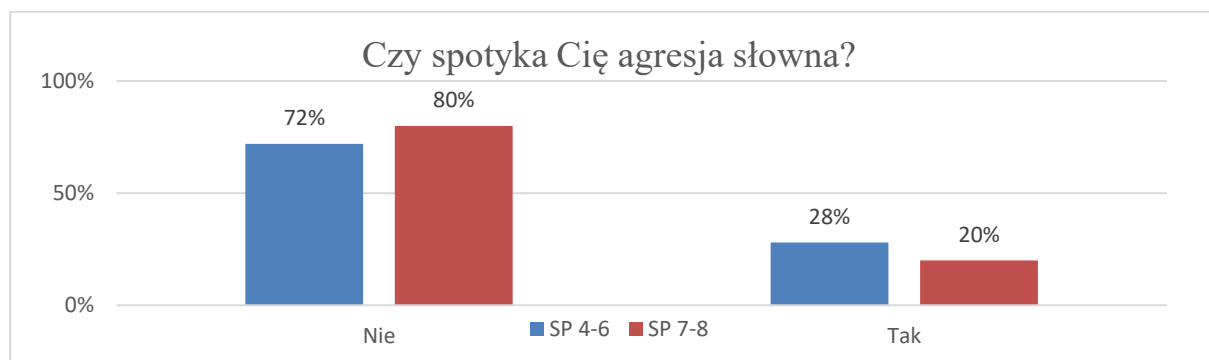

Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym obydwa te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej.

Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Gminy Ruda Maleniecka (SP 4-6: 14%; SP 7-8: 3%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkoły Gminy Ruda Maleniecka wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 28%; SP 7-8: 20%).

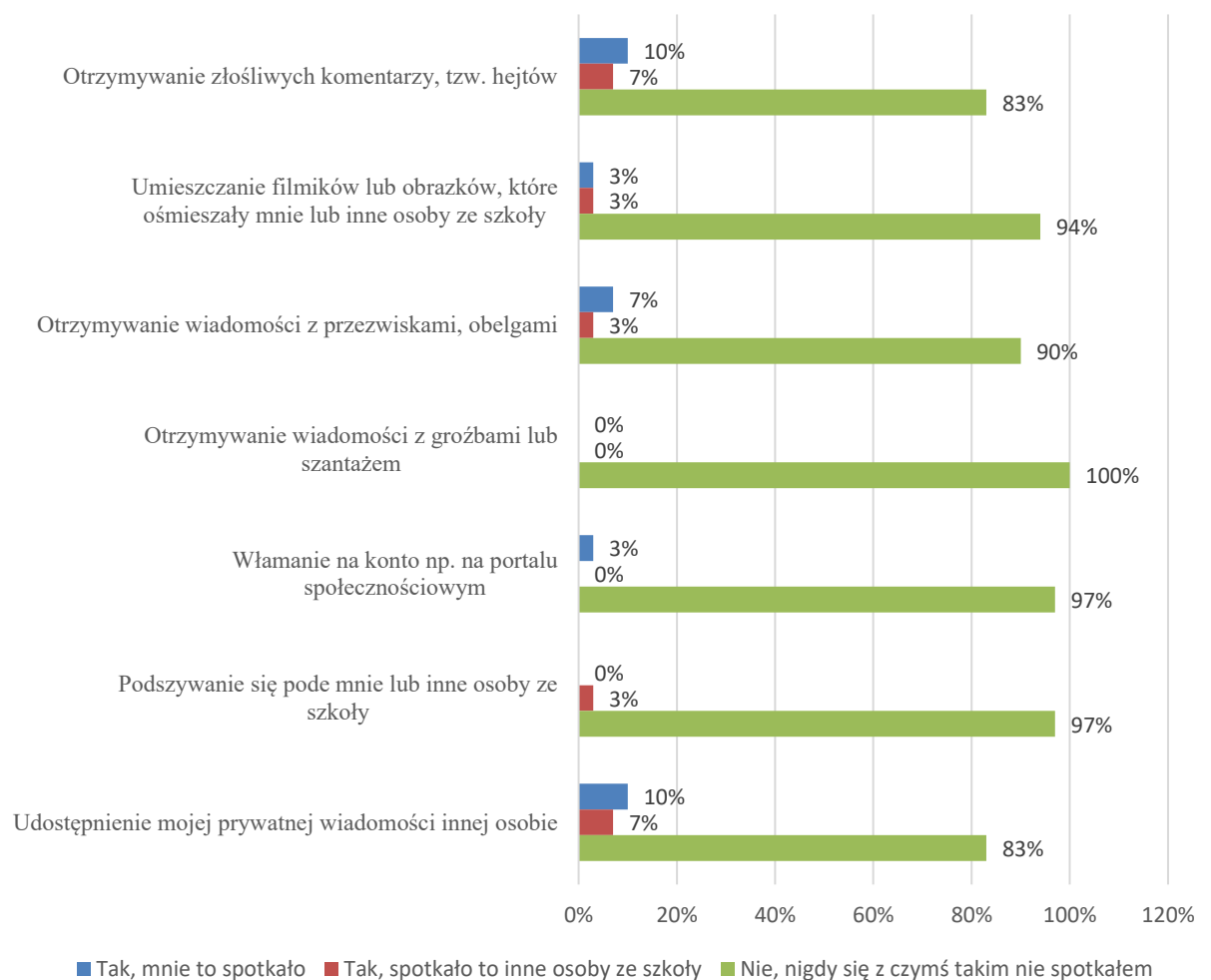
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Ruda Maleniecka nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

10% uczniów SP 4-6 oraz 27% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powodując falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

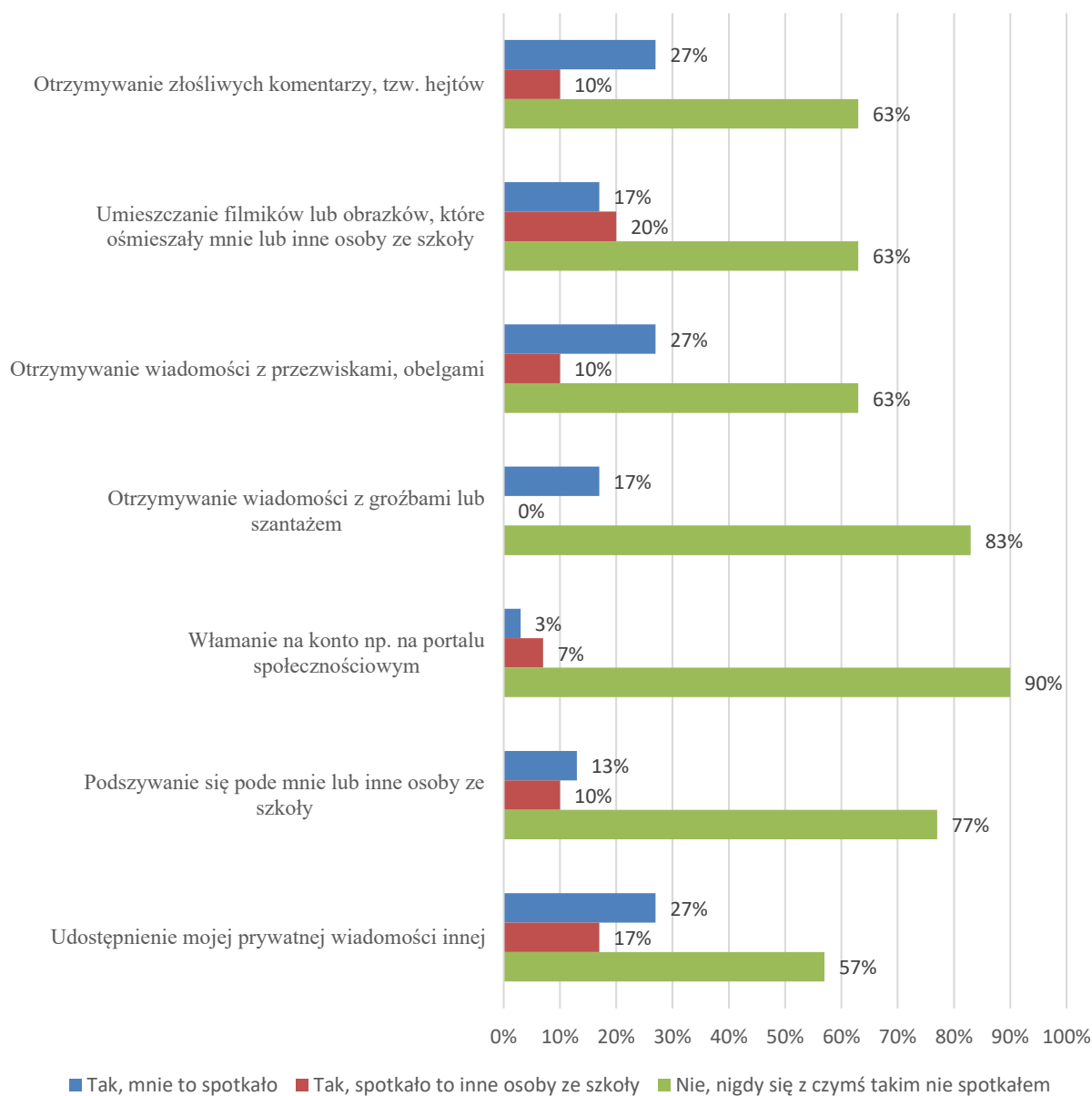
Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 – 7%; SP 7-8 – 27%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 27%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6

Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8

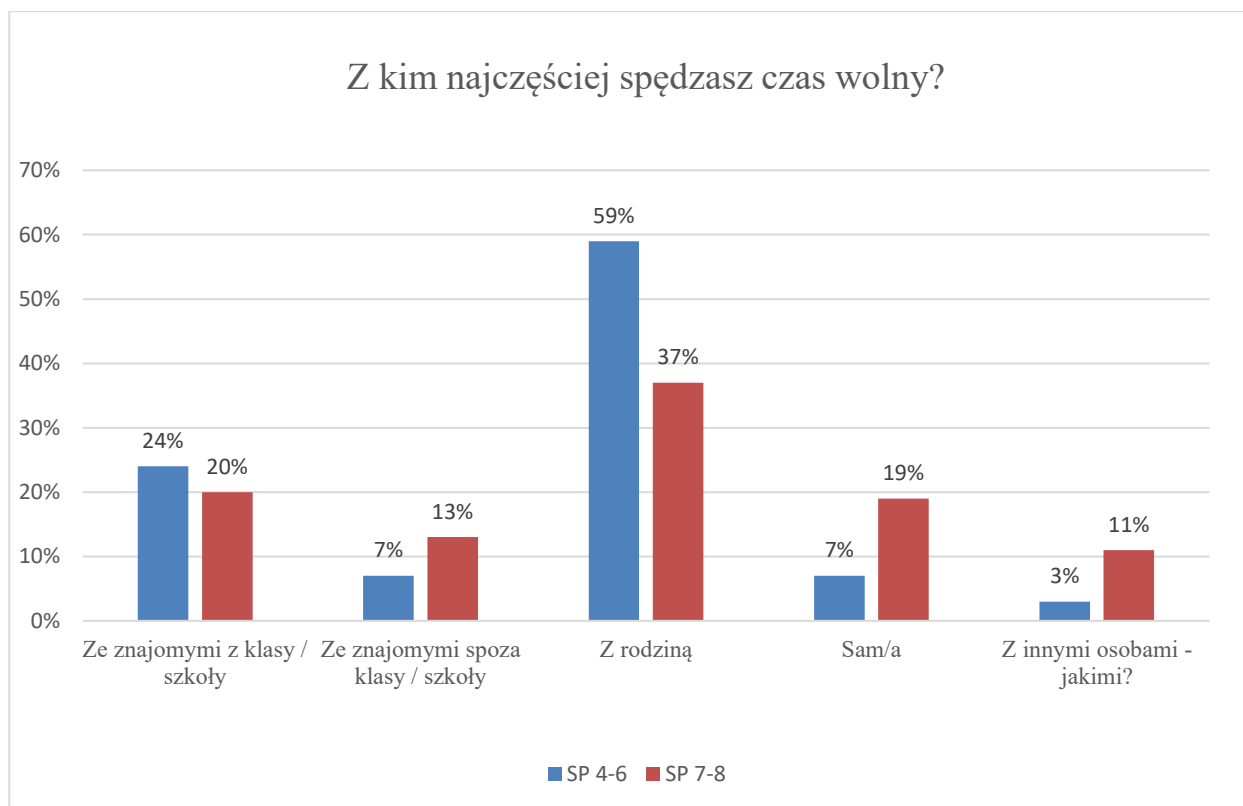
CZAS WOLNY

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Zapytaliśmy uczniów z kim spędzają najczęściej czas wolny.

Młodszy uczniowie najczęściej czasu spędzają z rodziną (SP 4-6: 59%) lub ze znajomymi ze szkoły/klasy (SP 4-6: 24%). Natomiast, uczniowie klas 7-8 z rodziną (37%) lub ze znajomymi ze szkoły/klasy (20%).

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Ruda Maleniecka

- W opinii mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka najistotniejszymi problemami społecznymi są - uzależnienie od alkoholu (100%), uzależnienia od papierosów (100%) oraz uzależnienia behawioralne (90%), a także bezrobocie (90%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: nikotynizm (90%), alkoholizm (80%) oraz sieciologizm (50%).
- Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka 20% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 40% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Ruda Maleniecka odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim stopniu ryzyka – większość badanych z rozważą spożywa alkohol – najczęściej kilka razy w roku (30%) oraz kilka razy w miesiącu (20%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (1-2 porcje: 40%, 3-4 porcje: 10%).
- 50% badanych uważa, że w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol, a dla 50% jest tych miejsc za dużo.
- 70% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku, a 90% badanych mieszkańców nie zna miejsc do których po pomoc może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka jest zauważalnym nałogiem – 90% z badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych, a łącznie 10% badanych pali okazjonalnie papierosy lub e-papierosy.

- 60% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 40% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Ruda Maleniecka, jest nie rozpowszechnionym zjawiskiem - 100% respondentów przyznaje, że nie ma doświadczenia z grami hazardowymi.
- 50% respondentów nie ma tendencji do "zajadania" stresów i trudnych emocji, podczas gdy 50% przyznaje się do takiego zachowania. Co więcej, 80% badanych nie ma problemów z kontrolowaniem swoich zachowań jedzeniowych, co oznacza, że 20% doświadcza trudności w tym obszarze. Wyniki te sugerują, że problemy związane z niekontrolowanym jedzeniem w reakcji na stres dotyczą mniejszości z badanych.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań 90% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: warsztatów profilaktycznych dla uczniów (56%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (22%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (11%) oraz udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (11%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie podejmowanych działań informujących o negatywnych skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań

i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.

- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Pracownicy Instytucjonalni:

- Badani członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Ruda Maleniecka za najbardziej istotne problemy związane z uzależnieniami uznali: nadużywanie alkoholu przez dorosłych, spożywanie alkoholu przez młodzież, brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami, a także zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież
- Respondenci za najważniejsze zadania KRPA uznali: procedura kierowania na leczenie odwykowe – 100% wskazań.
- Respondenci podkreślili, że współpraca pomiędzy ZI a KRPA jest bardzo skuteczna (100%). Za najbardziej efektywne sposoby zwiększenia tej współpracy uznano: szkolenia wspólne dla członków obu instytucji (67%), regularne spotkania i wymiana informacji (33%) oraz ustalenie wspólnych celów i strategii działania (33%).

- Największe bariery w realizacji działań to: niedobór specjalistów (np. terapeutów, psychologów) oraz brak wystarczających środków finansowych.
- Większość respondentów (67%) ocenia, że władze gminy są poinformowane o potrzebach KRPA i ZI oraz wspierają ich działania, natomiast 33% uważa, że choć władze są poinformowane, to ich wsparcie jest ograniczone.
- Analiza wskazań respondentów pokazuje, że w opinii pracowników instytucjonalnych za najważniejsze działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, które powinny zostać wdrożone przez KRPA i Zespół Interdyscyplinarny, uznaje się konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin (67%), szkolenia i warsztaty dla dorosłych mieszkańców (67%), programy edukacyjne w szkołach (67%) oraz współpraca z lokalnymi instytucjami (33%).

Rekomendowane działania

- Zorganizowanie szkoleń i warsztatów dla dorosłych mieszkańców, aby zwiększyć świadomość społeczną na temat uzależnień i ich skutków.
- Realizacja kampanii społecznych edukujących o problemach uzależnień, skierowanych zarówno do młodzieży, jak i dorosłych.
- Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla rodzin oraz stworzenie systemu łatwiejszego dostępu do terapii uzależnień.
- Zacieśnienie współpracy między KRPA a Zespołem Interdyscyplinarnym poprzez regularne spotkania i wypracowanie wspólnych strategii działania.
- Wzmocnienie współpracy z lokalnymi instytucjami zdrowia i pomocy społecznej w celu lepszego wykorzystania dostępnych zasobów.
- Zwiększenie środków finansowych przeznaczanych na działania profilaktyczne oraz zatrudnienie dodatkowych specjalistów, takich jak psychologowie i terapeuci

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Ruda Maleniecka jest obecne. 3% uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia oraz zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 10% uczniów klas 4-6 oraz 3% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Gminy Ruda Maleniecka. 10% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. Aż 7% uczniów klas SP 4-6 oraz

13% SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej 14% uczniów z młodszej oraz 30% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne

- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera. Uczniowie szkół podstawowych Gminy Ruda Maleniecka najczęściej korzystają z komputera do 2 godzin dziennie (SP 4-6: 38%; SP 7-8: 40%). Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach i wypełnieniu obowiązków są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Wnikliwie należy ocenić skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, ponieważ internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 10% młodszych oraz 20% starszych uczniów. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemu przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- Uczniowie w Gminie Ruda Maleniecka deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają agresji słownej. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania

str. 77

negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

○ **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**

- wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
- uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
- rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
- kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
- uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu,

oraz będą miały na celu:

- poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
- uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
- kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznajomych,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doborem treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
 - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
 - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,

- poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
 - pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.
- **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**
 - ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
 - ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
 - ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
 - ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
 - ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
 - ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
 - ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
 - ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
 - ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
 - ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
 - ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
 - ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
 - ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
 - ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu

IV Cele programu.

Program jest kontynuacją zadań realizowanych w gminie Ruda Maleniecka z lat poprzednich. Określa on lokalne propozycje działań w zakresie zadań własnych, obejmujących profilaktykę oraz

minimalizację szkód społecznych, wynikających z nadużywania alkoholu oraz związanych ze zjawiskiem przemocy. Program jest adresowany do całej społeczności mieszkańców gminy Ruda Maleniecka, ze szczególnym uwzględnieniem osób uzależnionych od alkoholu, osób współuzależnionych, do osób z grup ryzyka, do dzieci i młodzieży, a także osób zajmujących się problemami alkoholowymi zawodowo. Głównym zadaniem programu jest stworzenie warunków służących zmniejszaniu szkód społecznych i ekonomicznych związanych z używaniem i nadużywaniem alkoholu, a także zapobieganiu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu uzależnionych i współuzależnionych mieszkańców gminy Ruda Maleniecka.

Skuteczna realizacja programu polega na współpracy wielu instytucji tj. szkoły, przedszkola, komisja alkoholowa, zespół interdyscyplinarny, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie gminy.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnych. Mieszkańcy Gminy Ruda Maleniecka zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **90% mieszkańców Gminy Ruda Maleniecka dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień** Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne

destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Dodatkowo Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii uwzględnia także działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22 ust. 3 z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

PROPOZYCJE DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZADAŃ WŁASNYCH

Lp.	NAZWA ZADANIA	METODY I SPOSOBY REALIZACJI	TERMIN REALIZACJI	REALIZATOR
1	2	3	4	5
I	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkomanii oraz osób zagrożonych uzależnieniem.	Przyjmowanie i rozpatrywanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rudzie Malenieckiej zawiadomień wobec osób uzależnionych od alkoholu lub osób wobec których istnieje podejrzenie nadużywania alkoholu i ustalenie sposobu dalszego postępowania w zakresie leczenia	cały rok	GOPS, GKRPA
		Kontynuowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób i rodzin z problemem uzależnień, współuzależnieni oraz dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.	cały rok	GKRPA, GOPS, TERAPEUTA

		Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień tj. Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii w Morawicy, Poradnię Leczenia Uzależnień w Końskich, Centrum Zdrowia Psychicznego w Końskich, Oddział Psychiatrii Ogólnej w Końskich.	cały rok	GKRPA, PEŁNOMOCNIK
		Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego.	cały rok	GKRPA
II	Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.	Prowadzenie indywidualnych rozmów edukacyjno-motywujących z rodzinami osób uzależnionych w celu podejmowania działań zmierzających do kierowania osób uzależnionych na leczenie	cały rok	GOPS, GKRPA
		Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Końskich w celu orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu oraz pokrywanie kosztów: — opłaty sądowej od złożonych do Sądu Rejonowego wniosków o wszczęcie postępowania o zobowiązanie do leczenia odwykowego, — opinii biegłych sądowych, tj. psychologa i psychiatry w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	cały rok	GKRPA, PEŁNOMOCNIK
		Działalność GKRPA: za udział w posiedzeniu Komisji ustala się wynagrodzenie w	cały rok	GKRPA

		wysokości 80,00 zł brutto (słownie: osiemdziesiąt złotych 00/100) dla Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego, Sekretarza, Członków Komisji. Wynagrodzenie będzie wypłacane do 10 dnia miesiąca następnego po miesiącu w którym odbyło się posiedzenie Komisji, na podstawie listy obecności członków biorących udział w posiedzeniu GKRPA w Rudzie Malenieckiej.		
		Współpraca z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.	cały rok	GKRPA, PEŁNOMOCNIK
III	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży-w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczęszczających w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.	Wspieranie placówek oświatowych w realizacji szkolnych programów profilaktycznych adresowanych do uczniów z możliwością zakupu niezbędnych materiałów i artykułów do organizacji zajęć i spotkań oraz zakupu warsztatów i spektakli z zakresu profilaktyki uzależnień skierowanych do dzieci i młodzieży.	cały rok	PRZESZKOLENI SPECJALIŚCI MAJĄCY ODPOWIEDNIE KWALIFIKACJĘ DO PROWADZENIA DANEGO PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO
		Podjmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.		PRZESZKOLENI SPECJALIŚCI MAJĄCY ODPOWIEDNIE KWALIFIKACJĘ DO PROWADZENIA DANEGO PROGRAMU PROFILAKTYCZNEGO

		Zakup materiałów edukacyjnych w zakresie profilaktyki.	cały rok	GKRPA PEDAGOG
		Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej z zakresu przeciwdziałania przemocy skierowanej do dzieci i młodzieży poprzez zakup i dystrybucję materiałów edukacyjnych.	cały rok	GKRPA, PEŁNOMOCNIK
		Podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.	cały rok	PEDAGOG SZKOLNY NAUCZYCIELE
		Prowadzenie działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej prowadzonej w szkołach i placówkach systemu oświaty zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22 ust. 3,	cały rok	PEDAGOG SZKOLNY NAUCZYCIELE
		Organizowanie konkursów dla dzieci i młodzieży o tematyce uzależnień (alkoholizm, narkomania itp.)	cały rok	DYREKTOR SZKOŁY, PEDAGOG SZKOLNY
		Wspieranie organizacji lokalnych imprez (m.in. koncerty, spotkania, zawody, turnieje, konkursy, festyny itp.) dla mieszkańców gminy Ruda Maleniecka (zarówno dzieci i młodzieży jak i osób dorosłych) promujących zdrowy styl życia wolny od nałogów, alternatywne formy spędzania czasu wolnego oraz podstawowe zasady bezpieczeństwa.	cały rok	GKRPA, DYREKTOR SZKOŁY, NAUCZYCIELE

		Dofinansowanie uroczystości rocznicowych i patriotycznych z udziałem dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych uzależnieniem.	Kwiecień 2026 r. Wrzesień 2026 r. Listopad 2026 r.	DYREKTOR SZKOŁY, NAUCZYCIELE
		Dofinansowanie działalności sportowej (zakup nagród dla zwycięzców wyścigów rowerowych, rajdów itp.)	cały rok	DYREKTOR SZKOŁY, NAUCZYCIELE
		Prowadzenie świetlic środowiskowych i wiejskich z programem opiekuńczo-wychowawczym z elementami profilaktyki uzależnień.	sezon letni	KIEROWNIK GOPS, OPIEKUNOWIE ŚWIETLIC, GKRPA, PEŁNOMOCNIK
		Finansowanie bieżących kosztów związanych z utrzymaniem świetlic (materiały, remonty, wyposażenie i bieżące opłaty).	cały rok	KIEROWNIK GOPS, GKRPA, PEŁNOMOCNIK
		Wspieranie zajęć organizowanych dla dzieci w czasie ferii zimowych.	Styczeń 2026 r.	DYREKTOR SZKOŁY, NAUCZYCIELE
		Organizowanie imprez okolicznościowych Andrzejk, Mikołajki oraz innych.	Styczeń Listopad Grudzień 2026 r.	DYREKTOR SZKOŁY, NAUCZYCIELE, PEŁNOMOCNIK
		Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie	według potrzeb	GKRPA, PEŁNOMOCNIK
		Organizowanie i finansowanie szkoleń obejmujących zagadnienia dotyczące specyfiki	według potrzeb	GKRPA

		zjawiska przemocy w rodzinie, konsekwencji doznawania przemocy w rodzinie, funkcjonowania osób doznających przemocy i stosujących przemoc;		
IV	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.	Współpraca ze stowarzyszeniami, organizacjami społecznymi i katolickimi w celu rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.	cały rok	PEŁNOMOCNIK , GKRPA
		Współpraca z Policją w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.	cały rok	GKRPA
		Współpraca z innymi gminami w zakresie walki z uzależnieniami.	cały rok	PRZEWODNICZ ĄCY KOMISJI
V	Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.	według potrzeb	cały rok	GKRPA, GOPS

VI	Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.13 ¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.	Prowadzenie działań kontrolno-interwencyjnych przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych		
		Występowanie członków GKRPA przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w stosunku do właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych nie przestrzegających ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, dot. reklamy alkoholu oraz sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim lub nietrzeźwym a także sprzedaży na kredyt lub pod zastaw.	cały rok	GKRPA, POLICJA
		Opiniowanie wniosków przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych.	cały rok	GKRPA
VII	wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej.	Utworzenie centrum integracji społecznej lub klubu integracji społecznej oraz ich prowadzenie	W przypadku pozyskania w roku budżetowym dodatkowych środków finansowych	GOPS

IV Źródła finansowania programu.

1. Środki finansowe niezbędne do realizacji „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Ruda Maleniecka na 2026 rok ” pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia na miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

2. Środki finansowe pochodzące z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych niewykorzystane w bieżącym roku budżetowym nie wygasają z upływem tego roku i zostaną przeznaczone w następnym roku budżetowym na realizację „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Ruda Maleniecka na 2026 rok.”

3. Wszelkie zmiany w wysokości środków finansowych na realizację Programu dokonywane będą na podstawie uchwał Rady Gminy Ruda Maleniecka.

4. Zasady finansowania zadań Programu określa preliminarz wydatków środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii na rok 2026, zawarty w Planie Budżetowym Gminy Ruda Maleniecka na rok 2026, stanowiący załącznik do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Ruda Maleniecka na 2026 rok

V. Monitorowanie programu

1. Poszczególne działania i procedury będą podlegać monitoringowi, mającemu na celu stałą poprawę efektywności i szybkości reakcji na zaistniałe zjawisko alkoholizmu i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

2. Przez cały okres realizacji Program będzie podlegał monitoringowi. Nadzór nad realizacją „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Ruda Maleniecka na 2026 rok” sprawuje Wójt Gminy Ruda Maleniecka za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudzie Malenieckiej.

3. Rada Gminy Ruda Maleniecka otrzyma raport z wykonania niniejszego Programu w terminie do dnia 30 czerwca 2027 roku.

**Plan finansowy środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomanii na rok 2026**

Lp.	Zadania	Plan w złotych
1.	Opłacanie kosztów powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia	3000,00 zł
2.	Prenumerata czasopism. Zakup materiałów informacyjnych i profilaktycznych	1000,00 zł
3.	Dofinansowanie do ferii zimowych	1000,00 zł
4.	Finansowanie bieżących kosztów działalności świetlic wiejskich (remonty, materiały, wyposażenie i bieżące opłaty)	4600,00 zł
5.	Finansowanie szkoleń dla członków komisji, sprzedawców napojów alkoholowych, członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy domowej. Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.	1000,00 zł
6.	Finansowanie wycieczek, imprez, festynów, uroczystości, paczek świątecznych	4000,00 zł
7.	Realizacja programów profilaktycznych w szkołach dla uczniów i rodziców. Podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.	1500,00 zł
8.	Zakup nagród dla zwycięzców konkursów. Organizowanie konkursów dla dzieci i młodzieży o tematyce uzależnień (alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne).	1500,00 zł

9.	Dofinansowanie działalności sportowej	1000,00 zł
10.	Usługi transportowe dla Komisji	300,00 zł
11.	Zakup materiałów i urządzeń biurowych dla potrzeb GKRPA oraz opłaty związane z funkcjonowaniem GKRPA.	300,00 zł
12.	Finansowanie dyżuru terapeuty w Punkcie Informacyjno- Konsultacyjnym w rudzie Malenieckiej dla osób i rodzin z problemem uzależnień, współuzależnieni oraz dotkniętych problemem przemocy domowej.	3600,00 zł
13.	Wynagrodzenia za udział w posiedzeniu komisji dla Przewodniczącego , Zastępcy Przewodniczącego, Sekretarza, Członków Komisji w wysokości 80,00 zł (słownie: osiemdziesiąt złotych 00/100)	3200,00 zł
Razem		26000,00

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 z późn. zm.) prowadzenie działań związanych z profilaktyką uzależnień od alkoholu i narkomanii jest zadaniem własnym gminy. Realizacja tych działań prowadzona jest w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Program uchwalany jest przez Radę Gminy.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na gminę obowiązek uchwalania i realizowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Program ten jest finansowany ze środków uzyskiwanych z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Przyjęcie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2026, niezbędne jest dla realizacji określonych w nim celów wychodzących naprzeciw istotnym problemom społeczności lokalnej w obszarze profilaktyki uzależnień i prawidłowej realizacji zadania własnego gminy, jakim jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, narkomanii oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. Podstawowym celem Programu jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów, ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych osób uzależnionych, propagowanie zdrowego stylu życia bez używek, promowanie postaw ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Przewiduje on działania zmierzające do wyeliminowania picia alkoholu oraz stosowania używek przez dorosłych, dzieci i młodzież, propagujące aktywny, zdrowy styl życia-bez używek. W Programie przewidziano kontynuację zadań realizowanych w latach poprzednich, jak również podjęcie nowych działań. Uwzględniono przede wszystkim zadania związane z prowadzeniem profilaktycznej działalności szkoleniowej, informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień. Działania profilaktyczne kierowane są głównie do dzieci i młodzieży m.in. poprzez wspieranie placówek oświatowych. Pomoc w walce z uzależnieniem kierowana będzie nadal do osób dorosłych i ich rodzin poprzez działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktu Interwencji Kryzysowej dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz osób z ich otoczenia.

W związku z powyższym przyjęcie uchwały jest uzasadnione.